

N:o 4.

Ank. till Riksd. Kansli den 20 Febr. 1879, kl. 5 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, med anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, dels ock väckt motion om underdånig skrifvelse angående ändring i gällande bestämmelser om kyrkoherdars tillsättande i regala pastorat.

Kongl. Maj:t har den 30 sistlidne December till Riksdagen aflåtit en nådig proposition af följande lydelse:

»Sedan 1868 års Kyrkomöte, jemte anmälan om behovet af den gällande kyrkolagens omarbetning, anhållit, att Kongl. Maj:t till en början täcktes låta ombesörja en revision af den ecklesiastiska rättegångsordningen och de presterliga befordringslagarna, samt en af Kongl. Maj:t tillsatt komité, den 2 Oktober 1873, afgifvit förslag till ny kyrkolag, och utlåtanden deröfver blifvit infordrade från domkapitlen och Högsta Domstolen, har Kongl. Maj:t till senast församlade Kyrkomöte framställt förslag till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster samt till förordning om straff för förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, så affattade, att det ena förslaget kunde antagas oberoende af det andra; hvarefter Kyrkomötet, som ansett förändringar i vissa delar nödiga, anmält sitt godkännande af de båda författningsförslagen med en i nämnda delar förändrad lydelse.

Kongl. Maj:t, som ytterligare hört Högsta Domstolen öfver de sålunda förändrade förslagen samt angående ett med det ena af dem sammanhängande föreslaget tillägg till 25 kap. Strafflagen, har funnit sig kunna godkänna de af Kyrkomötet vidtagna ändringar och vill för den skull, med bifogande af Högsta Domstolens och Statsrådets protokoll, jemlikt 87 § Regeringsformen föreslå Riksdagen att antaga närlagda förslag till

- 1:o) Förordning angående tillsättning af presterliga tjänster;
- 2:o) Förordning angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål; och
- 3:o) Förordning angående tillägg till 25 kap. Strafflagen; af hvilka de två sistnämnda förordningarna ega det inbördes sammanhang, att den ena icke kan, oberoende af den andra, antagas.»

Förslag

till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster.

Med upphäfvande af Kongl. förordningen om prestval den 1 April 1843 samt af hvad kyrkolag med dertill hörande författningar i öfrigt innehålla, stridande mot nedannämnda bestämmelser, förordnas som följer:

§ 1.

1. Har ordinarie presterlig tjänst blifvit ledig, skall, der ej annorledes stadgadt är, det domkapitel, under hvilket tjänsten lyder, ofördröjligen genom offentligt anslag kungöra densamma till ansökning, med utsättande af dag då ansökningstiden går till ända.

2. Hvad i afseende på ansökningstid samt ansökningshandlingar och deras inlemnande bör iakttagas, derom förordnar Konungen.

§ 2.

Inom trettio dagar efter den, då ansökningstid går till ända, skall domkapitlet företaga de ingifna ansökningarna till granskning, pröfva de sökandes behörighet och uppgöra förslag till tjänstens besättande.

§ 3.

1. Till presterlig tjänst njute prest befodringsrätt endast inom det stift han tillhör, der icke vidsträcktare rätt är genom denna förordning eller särskildt af Konungen honom meddelad.

2. Befodringsrätt till presterlig tjänst i Stockholm skall stå öppen för hela rikets presterskap.

§ 4.

Är prest till embetsutöfning obehörig, må han ej på förslag uppföras eller eljest till presterlig befodran komma i fråga.

§ 5.

Prest må ej, medan han innehar förslag till presterlig tjänst, eller medan besvär, som han anfört öfver dylikt förslag, äro oafgjorda, uppföras på förslag till annan presterlig tjänst.

§ 6.

1. Den, som är till komministers- eller kapellpredikantstjänst utnämnd, men densamma icke tillträd, vare ej behörig att på grund af egen ansökan uppföras på förslag till annan sådan tjänst.

2. Kyrkoherde må ej på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjänst, derest han icke vid ansökningstidens slut under minst tre år, räknadt från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjänst, hvartill han senast blef befodrad.

§ 7.

Till kyrkoherdetjänst må ej kallas eller på förslag uppföras den, som icke uppnått trettio års ålder, utan Konungen gifver der lof till.

§ 8.

Ej må domkapitlet till presterlig tjänst utnämna eller på förslag dertill uppföra annan än den, som pröfvas ega den förmåga och de egenskaper, hvilka för tjänstens nöjaktiga bestridande erfordras.

§ 9.

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjänsten blifvit pröfvad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behörige, på förslaget tre, efter som de framför andre och sins emellan finnas i förtjenst och skicklighet ega företräde; och bör dervid tagas i betraktande såväl det nit, det allvar och den skicklighet, hvarmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjänst dittills varit anförtrodt, jemte hans tjänstålder, som ock hans genom examina, utgifna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jemgoda i teologiska insigter, må afseende fästas jemväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagdt.

§ 10.

1. Tjänstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjänstgöringstid; dock att, då sökande för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller profs afläggande eller för fullgörande af offentligt uppdrag eller af annan dermed jemförlig anledning fått åtnjuta tjänstledighet, den tid icke må vid tjänstårsberäkningen afdragas. För tjänstgöring före fyllda tjugutre år må tjänstår icke beräknas, ej heller för mer än en tjänstebefattning, der sökanden flera sådana samtidigt bestridt.

2. Vid bestämmandet af sökandes tjänstålder gälle årsberäkning såsom för presterlig tjänst äfven för notarie- och amanuens-tjänster vid domkapitlet, så ock för lärarebefattning, med hvilken sådan förmån är eller varder af Konungen förenad. Filosofie doktorsgrad eller behörighet dertill, genom aflagda prof förvärfvad vid något af rikets universitet, räknas lika med tre presterliga tjänstår. Ej må någon såsom tjänstår räkna sig till godo annan tid, än den, under hvilken han varit medlem af svenska kyrkan.

§ 11.

Vid förslags upprättande skall biskopen, eller den hans ställe företräder, först afgifva sitt utlåtande öfver de sökande efter de i § 9 föreskrifna grunder och med angifvande af den ordning, i hvilken han finner dem böra uppföras, hvarefter skall röstas om hvart förslagsrum särskildt, från det första och vidare nedåt, och varde på hvart rum uppförd den, som dertill erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna.

Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, hvilka högsta röstetalet tillfallit, dervid, i händelse af lika röster, ordförandens röst gifver utslaget. Lag samma vare, der flera än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oafgjordt.

§ 12.

I förslagsprotokollet skall för hvarje sökande upptagas ett kort sammandrag af hans tjensteförteckning och jemväl utföras den tjenstålder, som han enligt domkapitlets pröfning lagligen egt vid ansökningstidens utgång räkna sig till godo.

§ 13.

1. Hafva ej tre behöriga sökande sig anmält, utsätte domkapitlet ny ansökningstid, hälften af den, som första gången förelades, och hafve de, som under första ansökningstiden inkommit och finnas behöriga, företräde till förslaget.

2. Finnas ej heller efter andra ansökningstidens förlopp tre behöriga sökande, skall domkapitlet på förslag uppföra den eller de sökande, som sig anmält och pröfvas behörige, samt låta å kyrkostämman inhemta vederbörande församlings yttrande, huruvida hon med det ofullständiga förslaget åtnöjes. Förklarar sig församlingen med förslaget nöjd, och är vid annan presterlig tjenst än kyrkoherdetjenst endast en å förslaget uppförd, varde det förklarande lika med val ansedt; är det kyrkoherdetjenst, eller äro vid annan presterlig tjenst två å förslaget uppförde, vidtage domkapitlet i vanlig ordning de åtgärder, som för tjenstens besättande ytterligare erfordras. Har hvarken vid första eller andra ansökningstidens utgång behörig sökande sig anmält, eller nöjes församlingen icke åt ofullständigt förslag, anmäle domkapitlet förhållandet hos Konungen och afbide hans beslut.

§ 14.

Prest må ej afsäga sig förslag, hvarå han blifvit uppförd, utan så är, att han, efter det han tjensten sökte, vunnit annan befordran eller domkapitlet pröfvar honom vara af sjukdom eller annan orsak ur stånd att den sökta tjensten bestrida.

§ 15.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna blifvit obehörig att på förslag uppföras, varde han från förslaget skild.

§ 16.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna med döden afgått eller fått förslaget sig afsäga eller blifvit från förslaget skild, anslås ett rum på förslaget till ansökning ledigt, och förfares vidare som i § 13 sägs; skolande, der någon förut förslaget sökt, men ej blifvit derå uppförd, hans då ingifna ansökning icke utan att han densamma uttryckligen förnyat komma under pröfning, ej heller den omständigheten, att han förut sökt, berättiga honom till företräde framför senare sökande.

§ 17.

1. Sedan förslag vunnit laga kraft, eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda, skola de föreslagna, hvar på sin dag, i ordning efter deras rum på förslaget, vid högmessogudstjenst aflägga prof med predikande och altartjenst i den kyrka, vid hvilken ledigheten är, eller, om flera kyrkor under tjensten lyda, och domkapitlet icke annorlunda bestämmer, i moderkyrkan. Är med den lediga tjensten förenad skyldighet att på samma sön- eller högtidsdag förrätta gudstjenst i mer än en kyrka, bestämme domkapitlet om prof i två kyrkor afläggas skola.

2. Ej må profpredikant, om annan prest är att tillgå, i församling der han aflägger prof utföra annan presterlig förrättning än här är sagdt.

§ 18.

Är prest, som blifvit på förslag uppförd, i fält eller på embetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd, och kan han förty icke till profs afläggande sig inställa, varde dock behörig att vid valet komma under omröstning.

§ 19.

Varder någon af de på förslaget uppförda af sjukdom eller annat laga förfall hindrad att å utsatt dag aflägga prof, göre derom ofördröjligen anmälan hos domkapitlet. Är han fortfarande af laga förfall hindrad att anmäla sig till prof inom nittio dagar från den förelagda

profdagen, må han utan afläggande af prof komma under omröstning. Har den uteblifne ej anmält förfall, som af domkapitlet godkännes, må han kunna af domkapitlet från förslaget skiljas.

§ 20.

Har, efter det profdagar varit för de föreslagna utsatta, sökande blifvit i den ordning, som i § 16 sägs, på förslaget uppförd, förelägge domkapitlet honom särskild profdag. Lag samma vare, om den, som af laga förfall varit hindrad att på förelagd dag aflägga prof, inom den i näst föregående § föreskrifna tid dertill sig anmält.

§ 21.

Ej må tjenstgöring anvisas prest i pastorat, der han söker presterlig tjenst. Är han förut der anställd, då må han kunna med den tjenstgöring fortfara.

§ 22.

Söndagen efter sista profdagen vare frågodag. Då skall valförrättaren vid sammanträde med församlingens röstegande ledamöter det förestående valet bereda på sätt här nedan sägs.

§ 23.

Valförrättare förordnas af domkapitlet. Till valnotarie, som å frågo- och valdag förer protokoll, utser valförrättaren lämplig person. Ej må den vara valförrättare eller valnotarie, som är med någon af de på förslaget uppförda i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt allmän lag utgör jäf mot domare, ej heller röstegande, så vida han ej sin röst nedlägger.

§ 24.

1. Anföres eller yppar sig eljest på frågodag mot valförrättaren jäf, som han finner lagligt, uppskjutes förrättningen till dess domkapitlet om ny frågodag och annan valförrättare förordnat.

2. Varder valnotarie på laga skäl jäfvad, skall valförrättaren dertill på stället utse annan lämplig man, som ojäfvig är.

§ 25.

1. Styrkes på frågodag, att profdagarna ej blifvit behörigen kungjorda eller att förelagdt prof icke fullgjorts, eller att föreslagen prestman dött eller är till förslaget obehörig vorden, uppskjutes frågodagsförrättningen, och ankomme det på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna förordning öfverensstämmer.

2. Visas att frågodagssammanträdet icke blifvit vederbörligen kungjordt, utsätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

§ 26.

1. Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gälle vid valet i afseende på röstberäkning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person hvad för kyrkostämma är stadgad; dock med den jemkning i församling å landet, att rösträtt, som tillkommer någon för andra beskattningsföremål än fastighet, icke må åtnjutas för mera än en femtedel af det röstetal, hvilket eljest bort tillkomma honom enligt den för omröstning å kyrkostämma gällande röstgrund och att icke heller någon må med rösträtt, hvarom nu sagdt är, i valet deltaga för större röstetal, än som motsvarar en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Uppkommer vid den beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.

2. För prestval skall särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under pröfning, vid justeringen på frågodagen göras af röstegande eller dess fullmäktig. Öfver gjord anmärkning beslute valförrättaren. Gillar han den, varde vallängden derefter rättad. Kan väckt fråga om rättelse eller tillägg i vallängden ej då utredas, varde den till valdagen uppskjuten.

3. I afseende på rösträtt vid prestval i stad, för hvilken särskild röstgrund vid dylika val blifvit eller, på framställning af vederbörande kyrkostämma, varder af Konungen faststald, skall gälla hvad derom är eller, på kyrkostämmans framställning, blifver af Konungen förordnad. Lag samma vare i fråga om särskild röstgrund vid prestval i pastorat, som omfattar både stads- och landsförsamling, så ock om vallängd vid prestval i Stockholm.

§ 27.

1. På frågodag för beredande af val till kyrkoherdetjenst ege församlingen, om hon det önskar, begära att uppgifven prestman skall såsom fjerde profpredikant på förslaget uppföras, och må fråga härom väckas allenast af den, som i den justerade vallängden upptagen och sjelf tillstädes är. Begäres till annan presterlig tjenst fjerde profpredikant, varde frågan ej upptagen.

2. Är frågan så väckt, som nu sagdt är, då skall genom omröstning utrönas, huruvida församlingen äskar fjerde profpredikant. Bifaller församlingen det derom väckta förslag med den röstöfvervigt, hvarom i nästföljande moment stadgas, och är endast en prestman uppgifven, vare han till fjerde profpredikant begärd. Äro två eller flere prestmän uppgifne, anställs ny omröstning till utrönande, hvilken af dem skall till fjerde profpredikant begäras. Omröstningen skall öppet verkställas och må endast den rösta, som jemlikt mom. 1 behörig är att i frågan talan föra. Hvar röstandes mening varde för en röst räknad.

3. Har vid sådan omröstning, då fråga är om kyrkoherdetjenst, hvars tillsättning är Konungen förbehållen, mera än hälften af de i omröstningen deltagande, och då fråga är om konsistoriel kyrkoherdetjenst, mera än hälften af hela antalet af de i den justerade vallängden uppförde röstberättigade förenat sig att till fjerde profpredikant begära samme prestman, uppskjutes förrättningen, till dess domkapitlet vidare förordnat. I annat fall vare frågan om fjerde profpredikant förfallen.

4. Har församling till fjerde profpredikant begärt prestman, som på grund af § 3 eller eljest är obehörig att på förslaget uppföras, eller vägrar att församlingens kallelse efterkomma, då skall domkapitlet afslå församlingens begäran. Har beslutet derom vunnit laga kraft, vare frågan om fjerde profpredikant förfallen. Dör, innan val är hållet, begärd fjerde profpredikant, som behörig var, eller förlorar han innan den tid behörighet, som han på frågodagen hade, stånde församlingen öppet att kalla annan fjerde profpredikant.

5. Förekommer ej skäl, som nu är sagdt, till afslag på församlingens begäran, uppföre domkapitlet den, som till fjerde profpredikant begärd blifvit, på förslaget, och utfärde, sedan beslutet vunnit laga kraft, till honom kallelse att på förelagd dag aflägga prof som i § 20 sägs.

6. Har, då fråga är om konsistoriel kyrkoherdetjenst, församlingen, på sätt nu är sagdt, till fjerde profpredikant kallat prestman, som behörig är, och har den prestman kallelsen emottagit, skall med tjenstens tillsättande vidare förfaras som om regal kyrkoherdetjenst finnes stadgad.

§ 28.

Öfver valförrättarens åtgärd till valets beredning må besvär ej anföras utan i sammanhang med besvär öfver valförrättningen.

§ 29.

1. Prestval skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodagen. Kan det ej ske, bestämme domkapitlet annan dag.

2. Visas på valdagen, att valet ej blifvit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

§ 30.

Valet skall öppet verkställas och i öfrigt sålunda, att valförrättaren uppropar de röstegandes namn i den ordning, hvori de i den justerade vallängden förekomma. Vid uppropet framtråde till valbordet en hvar väljande för sig, att sin röst på någon af de föreslagna afgifva. Är röstegandes namn två gånger uppropadt, utan att han sjelf eller ombud för honom framträdt och röst afgifvit, hafve då sin rösträtt förlorat.

§ 31.

Hvad yttermera utöfver föreskrifterna i §§ 17—30 i afseende å profpredikanter missiverande, frågodagsförrättning och val iakttagas bör, derom förordnar Konungen.

§ 32.

1. Besvär öfver frågodagsförrättning och prestval må anföras endast af röstegande eller af prestman, som vid valet varit stäld under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingifvas sist före klockan tolf å tjugonde dagen efter valdagen, den likväl oräknad, eller, om helgdag då infaller, på nästföljande söckendag.

2. Besvären skola innehålla bestämd uppgift ej mindre om hvad som utgör föremål för klagan, än äfven om de vittnen och andra bevis, som till stöd för densamma åberopas; och må afseende å besvären ej fästas i de delar, der dessa föreskrifter icke blifvit iakttagna.

§ 33.

Pröfvar domkapitlet, i anledning af anförda besvär öfver prestval, nödigt att vittnen höras ma, skall dervid förfaras på sätt i allmänhet

angående vittnesförhör i de vid domkapitlet anhängiggjorda mål är stadgadt.

§ 34.

1. Finnes vid pröfning af anförda besvär öfver prestval, att valförrättaren varit jäfvig eller eljest obehörig, eller att vallängden ej blifvit justerad eller att upprop af de röstegande vid valet ej skett, eller att valförrättaren icke iakttagit hvad i §§ 25, 27 och 29 stadgas, vare valet ogildt och förordne domkapitlet om nytt val.

2. Har röst afgifvits af obehörig person, eller någon af de i röstlängden upptagna icke blifvit vid valet uppropad, eller rösträtt blifvit någon olagligen vägrad, och har valets utgång kunnat af någon af dessa omständigheter bero, vare valet ogildt.

3. Är röst, som afgifvits af behörig person, för högt eller för lågt beräknad, göre domkapitlet rättelse i röstberäkningen.

4. Innefatta besvären anmärkning emot behörigen justerad vallängd, må de i denna del icke till pröfning upptagas, derest ej mot det beslut af valförrättaren, hvaröfver klagan föres, missnöje blifvit anmaldt till det protokoll, som innehåller beslutet.

§ 35.

1. Varder vid prestval röst afgifven, som genom köp, hot, tubbande eller annat olaga medel vunnen är, eller tillhör någon, den der i valet obehörigen verkat, den röst vare ogild.

2. Anföras besvär öfver prestval på den i denna § omförmälda grund, bör vid äfventyr som i § 32 mom. 2 sägs, vid besvären fogas beyis, att åtal för brottet blifvit väckt vid allmän domstol. Pröfvar domkapitlet valet vara af åtalets utgång beroende, uppskjutes besvärens pröfning intill dess slutlig dom i brottmålet fallit. Eljest varde de genast afslagna.

§ 36.

Der besvär öfver prestval icke anføres, må af domkapitlet anmärkning mot valätgårderna ej göras; dock varde, der vallängden utvisar felaktig sammanräkning af rösterna, denna af domkapitlet rättad. Ändras derigenom valets utgång, kungöre domkapitlet det församlingen med anvisning att inom den i § 32 föreskrifna tid, räknadt från den dag kungörandet skedde, den dagen likväl oräknad, sig hos domkapitlet öfver valet besvåra.

§ 37.

Är till konsistoriel prestlägenhet val hållet, men fullmakt ej utfärdad, och finnes, att den, som undfått de flesta rösterna, blifvit till förslag obehörig, eller affidit, eller fått förslaget sig afsäga, varde tjensten till ny ansökning kungjord. Är han satt under åtal, på hvars utgång beror, om han må vara till förslag obehörig, skall med fullmaktens utfärdande anstå, till dess öfver åtalet slutligen dömdt är.

§ 38.

Är till regal kyrkoherdetjenst val hållet, och inträffar att den, som vid sådant val kommit under omröstning, blifvit, innan valhandlingarne äro till Konungen insända, till förslag obehörig, varde han från förslaget skild; skoland i sådant fall, äfvensom om någon af de föreslagna blifvit stäld under åtal, som i § 37 sägs, eller efter valet affidit eller fått förslaget sig afsäga, domkapitlet utan förslagets fyllande vid handlingarnas insändande till Konungen härom göra anmälan.

§ 39.

Vill någon, som vid valet icke erhållit de flesta rösterna, från förslaget afgå, göra derom ansökning hos Konungen.

§ 40.

1. Den, som vid val till konsistoriel prestlägenhet erhållit de flesta rösterna, skall af domkapitlet förses med fullmakt å tjensten, der ej fall inträffar, hvarom i denna förordning annorlunda stadgas. Har vid valet högsta röstetal tillfallit flera, som voro under omröstning, skall den anses vald, hvilken de flesta rösterna efter hufvudtalet tillfallit. Finnes äfven efter sådan beräkning högsta röstetal hafva tillfallit flera, nämne domkapitlet till tjensten den bland dessa, som pröfvas dertill mest lämplig. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, välje domkapitlet bland de föreslagna som nyss är sagdt.

2. Fullmakt utfärdas af domkapitlet och dateras den dag valet vunnit laga kraft eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda.

§ 41.

Sedan val till regal kyrkoherdetjenst vunnit laga kraft, insände domkapitlet ofördröjligen till Konungen samtliga ansöknings- och valhand-

lingar samt förslagsprotokollet. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, då må protokoll derom i valhandlings ställe insändas.

§ 42.

Regal kyrkoherdetjenst inom hvilket stift som helst må kunna utan förslag sökas af prest, som är till kyrkoherdetjenst behörig och innehar lärarebefattning, hvarmed rätt till årsberäkning såsom för presterlig tjenst är förenad, eller af Konungen fått sig sådan ansökningsrätt särskild förunnad. Enahanda rätt tillkomme och tjenstgörande hofpredikant, som fullgjort hvad författningarna föreskrifva för behörighet till kyrkoherdetjenst. Hvar och när sökande, som här sägs, må sig anmäla, derom förordnar Konungen.

§ 43.

Kyrkoherdetjenst i pastorat, som är anslaget till prebende, tillsättes i och genom tillsättningen af den tjenst, hvilken pastoratet såsom prebende åtföljer.

§ 44.

Är någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning af prest församling eller enskild person försäkrad, eller äro i afseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning af vissa kyrkoherde-, komministers- eller kapellpredikantsbefattningar särskilda bestämmelser af Konungen meddelade, gälle hvad derom är eller blifver af Konungen stadgadt.

§ 45.

1. Om tillsättning af presterlig tjenst vid krigsmakten, utländsk beskickning, fängelse eller hospital lände till efterrättelse hvad Konungen förordnar.

2. Med tillsättning af presterlig tjenst, som vid sjukhus eller ock vid bruk, fabrik eller annat verk må vara inrättad eller med Konungens tillstånd inrättas, gånge efter hvad om tillsättning af hvar särskild sådan tjenst vederbörligen stadgas.

§ 46.

1. Denna förordning skall till efterrättelse gälla från och med den 1 Januari 1880.

2. Med tillsättande af presterlig tjenst, som då är till ansökning kungjord, bör förfaras efter hittills gällande lag.

3. En hvar som, då denna förordning träder i tillämpning, är, utöfver hvad i förordningen stadgas, berättigad att för befordran till presterlig tjenst räkna tjenstår, eller att utan förslag hos Konungen söka regala pastorat, skall för sin person vid den rätt bibehållas, sådan den honom efter dittills gällande stadganden tillkom.

Förslag

till förordning angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål.

Med upphäfvande af hvad kyrkolag med dertill hörande författningar innehålla angående straff för förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, så ock af hvad förordningen om fylleri och drycken-skap den 16 November 1841 innehåller angående ansvar för prest, som är af starka drycker öfverlastad, förordnas som följer:

§ 1.

Affaller prest från den rena evangeliska läran, sådan den i Guds ord, det gamla och nya testamentets heliga skrifter uppenbarad, genom den oförändrade Augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förklarad blifvit; varde afsatt.

§ 2.

Finnes prest offentligen förkunna eller annorledes utsprida lärosats, som är stridande mot den rena evangeliska läran, och låter han af undervisning och förmaning inför domkapitlet sig icke förmås till återkallelse deraf; varde afsatt. Finnes prest å nyo, på sätt nu är sagdt, förkunna eller utsprida lärosats, som han en gång återkallat, då skall, äfven om han sin villomening å nyo återkalla vill, till afsättning dömas.

§ 3.

Röjer prest om hemligt skriftermål annat, än hvad honom enligt gällande kyrkolag tillåtet är att uppenbara; varde afsatt.

§ 4.

1. Är prest förvunnen att vid val, som föregår tillsättning af presterlig tjänst, dervid han varit under omröstning, hafva köpt röst eller genom hot eller tubbande stört valfriheten eller eljest i valet obehörigen verkat; dömes såsom i allmän strafflag sägs.

2. Har prest, för vinnande af befordran till presterlig tjänst, ingått i aftal om blifvande löneförmåner vid tjänsten; varde afsatt. Lag samma vare, der prest eljest, på annat sätt än i mom. 1 sägs, gifvit eller utfäst vedergällning i ändamål att varda till presterlig tjänst befordrad.

§ 5.

Gör prest egenvilligt vid allmän gudstjänst eller kyrklig förrättning afvikelse från den antagna kyrkohandboken eller begagnar han annat i kyrkohandboken intaget formulär, än i hvart särskildt fall begagnas bör, eller inblandar han i predikan eller kristendomsundervisning hvad otillständigt är, eller visar han olydnad mot domkapitlet, biskopen eller annan förman i det som embetet angår; dömes till varning eller, vid försvärande omständigheter, till mistning af embetet på viss tid.

§ 6.

Begår prest i sitt embete sådan förbrytelse, som i allmän strafflag eller annan författning, hvilken ej är att hänföra till kyrkolag, är uttryckligen och särskildt nämnd såsom brott af embetsman; straffes såsom i den lag eller författning för hvart fall sägs.

§ 7.

Begår prest uppsåtligen på annat sätt än förut är sagdt förbrytelse i sitt embete, för egen fördel, eller för att annan gynna eller skada, eller eljest till kränkning af allmän eller enskild rätt eller säkerhet,

eller underlåter prest uppsåtligen, i afsigt, som sagd är, sin embetspligt; varde afsatt. Var det af förhastande, som presten sig förgick, och kom deraf ingen eller ringa skada; då må till varning eller till mistning af embetet på viss tid dömas.

§ 8.

Visar prest vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sitt embete, och är ej särskildt ansvar derå satt; dömes till varning eller till mistning af embetet på viss tid. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till afsättning dömas.

§ 9.

Har prest utan lof eller tillkännagifvet förfall afhållit sig från tjänstgöring och ej kunnat med kallelse träffas eller inställas: kommer han ej inom tre månader, sedan kallelse i allmänna tidningarne ägått; varde afsatt.

§ 10.

Finnes prest i embetsutöfning af starka drycker så öfverlastad, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning tydligen kan märkas, att han är drucken; varde afsatt.

§ 11.

Inlåter sig prest med handtering eller köpslagan, som hans embete icke anstår, eller befattar han sig såsom sakförare med utförande af rättegångar, som honom eller hans embete icke röra, eller ligger han genom eget förvållande i kif och osämja med embetsbröder eller åhörare, eller åstadkommer han eljest genom sitt lefverne eller någon sin gerning, utan att brott är begånget, hvarå straff efter allmän strafflag bör följa, uppenbar förargelse; dömes till varning eller mistning af embetet på viss tid eller, der omständigheterna äro synnerligen försvårande, till afsättning.

§ 12.

1. Har prest begått brott, därför han till förlust af medborgerligt förtroende eller till straffarbete eller till dödsstraff dömes; varde tillika dömd till afsättning, ändå att brottet utom embetet begånget är.

2. Har prest begått brott, därför han omedelbart till fängelse dömes; varde tillika dömd till mistning af embetet under den ådömda fängelsetiden, ändå att brottet utom embetet begånget är.

§ 13.

1. Har prest för brott, som han utom embetet begått, genom laga kraft egande utslag blifvit omedelbart till fängelse dömd, och är brottet sådant, att hans presterliga anseende derigenom förverkad är; varde särskildt dömd till afsättning.

2. Har prest för brott, som han utom embetet begått, genom laga kraft egande utslag blifvit till böter dömd och är brottet sådant, att hans presterliga anseende derigenom fläckas eller spilles; varde särskildt dömd till varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning.

§ 14.

Är prest utom riket för brott straffad; skall, derest brottet bör enligt § 13 medföra varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning, sådan påföljd honom här i riket ådömas.

§ 15.

Varder prest, under en lagföring, förvunnen att hafva begått flera af de förbrytelser, som i §§ 1, 2, 3, 4 mom. 2, 5, 7, 8, 9, 10 och 11 sagda äro: är straffet å endera förbrytelsen svårare än å annan; då skall det svårare straffet ådömas: är hvardera förbrytelsen belagd med samma straff; varde det straff ådömdt. I båda dessa fall skall förbrytelse, för hvilken särskildt straff icke ådömes, betraktas såsom försvärande omständighet.

§ 16.

För förbrytelse, som i §§ 8 och 11 sägs, så ock för annan förbrytelse, hvarå straffet är i denna förordning bestämdt till endast varning eller mistning af embetet på viss tid, vare det straff förfallet, om förbrytelsen ej blifvit åtalad inom fem år från den dag, då den begicks.

§ 17.

1. Afsättning innebär för prest förlust af prestembetet och den särskilda tjenst han inom kyrkan innehar.

2. Mistning af embetet på viss tid innebär för den dertill dömd, under den tid, obehörighet att utöfva prestembetet samt förlust af de rättigheter och förmåner, som äro förenade med den tjenst han inom kyrkan innehar.

3. Mistning af embetet på viss tid må icke ådömas för kortare tid än en månad eller för längre tid än ett år, der icke bestämmelsen i § 12 mom. 2 föranleder större utsträckning i tiden för embetets mistning.

§ 18.

1. Om förbrytelse, som i §§ 1, 2, 3, 4 mom. 2, 5, 7, 8, 9, 10 eller 11 sägs, skall domkapitel ransaka och döma. Är det förbrytelse, som i § 5, 7 eller 8 sagd är, och innefattar den förbrytelse tillika annat brott, hvarå straff enligt allmän strafflag bör följa, och som kan åtalas af annan än målseganden; då må domkapitlet om förbrytelsen ej döma, innan särskildt om det brott af verldslig rätt blifvit slutligen dömdt.

2. Varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning i fall, som i § 13 eller 14 sägs, skall ådömas af domkapitel.

3. Åtal mot prest för förbrytelse, som i § 6 sägs, så ock för brott, hvarå straff efter allmän strafflag eller annan icke till kyrkolag hänförlig författning bör följa, men som ej är att anse såsom embetsbrott, skall upptagas vid verldslig rätt.

4. Afsättning eller mistning af embetet på viss tid i fall, som i § 12 sägs, skall ådömas af samma domstol som ådömer det straff, med hvilket embetets förlust bör följa.

§ 19.

1. Har prest blifvit till afsättning dömd, men laga kraft å domen ej kommit, eller har han blifvit för gröfre brott tilltalad, men dom öfver honom ej fallit; må, när omständigheterna dertill föranleda, domkapitel besluta, att han skall från embetets utöfning sig afhålla, till dess annorlunda förordnad varder.

2. Prest, som jemlikt mom. 1 från embetsutöfning afhållas, eger, der han ordinarie tjenst i församling innehar, under tiden åtnjuta de med tjensten förenade löneförmåner, dock med afdrag af hvad den, som tjensten förrättar, tillkomma bör.

§ 20.

1. Denna förordning skall till efterrättelse gälla från och med den 1 Januari 1880.

2. Förbrytelse, som före nämnda dag är af prest begången, men för hvilken dessförinnan straff ej är bestämdt genom utslag, som vunnit laga kraft eller ej öfverklagadt varder, skall efter den nya förordningen straffas, om det straff, som efter samma förordning bör ådömas, är lindrigare än det, som i äldre lag eller författning varit för förbrytelsen stadgadt.

3. De i § 16 här ofvan gifna bestämmelser skola tillämpas äfven i afseende på förbrytelser, som äro begångna innan denna förordning blef gällande.

4. Mål, som före nämnda dag är hos domstol anhängiggjort, skall af samma domstol, utan hinder af hvad i denna förordning stadgas, fortfarande handläggas och afgöras, i den mån sådant enligt äldre lag eller författning domstolen tillkom.

Förslag

till förordning angående tillägg till 25 kap. Strafflagen.

Efter sista § i 25 kap. Strafflagen skall tilläggas en § af följande lydelse:

23 §.

Förbryter prest sig, på sätt i 16, 17 eller 19 § sägs, straffes efter kyrkolag. Om dömande till mistning af embete på viss tid eller af-sättning, då prest begår brott utom embetet, gälle ock hvad i kyrkolag stadgas.

Denna förordning skall till efterrättelse lända från och med den 1 Januari 1880.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 119, har derjemte Herr A. P. Lind hemställt, att »Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes till nästkommande Riksdag framlägga ett förslag om ändring i de lagar och bestämmelser angående presters tillsättande i de regala pastoraten i den rigtning, att församlingarne må sjelfva välja till sin prest den bland de sökande till platsen, som har församlingens förtroende härtill».

Lag-Utskottet, till hvars handläggning ofvan intagna Kongl. Maj:ts nådiga proposition jemte den af Herr A. P. Lind sålunda väckta motionen blifvit af Kamrarne öfverlemnad, har tagit det vigtiga och grannlaga ärendet i noggrant öfvervägande och får härmed till Riksdagen deröfver afgifva utlåtande.

Vid sin behandling af det utaf Kongl Maj:t framlagda *förslag till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster* har Utskottet förnämligast fäst sig vid de uti samma förslag förekommande hufvudfrågor, nemligen om grunderna för upprättande af förslag till presterliga tjänster och om upphörande af pastoratens nuvarande klassifikation, om rösträtten och röstgrunden vid prestval, samt om rättigheten att kalla fjerde profpredikant.

19 kap. af 1686 års kyrkolag stadgar i 7 §, att, vid *kyrkoherdeledighet i konsistoriella gäll*, församlingen väl finge välja kyrkoherde, men att, om valet fölle på någon, som icke vore »dess värdigare», samt biskopen funne, att i stiftet vore andra, hvilka för sin lärdom, långliga tjänst, goda gåfvor och skicklighet borde framför den, som församlingen ästundade, med befordran ihågkommas, och hvilka om sig hade godt vittnesbörd och gåfve säkert hopp derom, att församlingen genom dem skulle märkligen kunna uppbyggas och förkofras, församlingen borde i det, som skäligt vore och till dess bästa lände, låta rätta sig, och åtnöjas med biskopens och konsistoriets förordning; samt att, om någon församling försummade att i rätt tid för biskopen »andra sin nödtorft», denne egde för dem utse en tjenlig, god och trogen kyrkoherde, tagandes med sina kapitelsmän för sig anteckningen på de äldste, lärdate och bäst förtjente skolbetjente, krigsprester och kapellaner i stiftet, som väntade efter laglig kallelse till bättre lägenhet, och af dem föreslå en eller två, som beqvämligast pröfvades att företråda det lediga rummet, hvilka skulle profpredika, hvarefter församlingens samtycke och ordentliga kallelse skulle inhemtas; samt uti 9 §, att »om *kapellaners tillsättande* skall fuller biskopen och kapitlet tillitas, emedan de bäst känna personernas skicklighet och gåfvor, samt veta besked om deras framsteg i studier», dock borde nödvändigt församlingens val och kallelse föregå,

samt äfven kyrkoherdens samtycke och votum ej förbigås, så vidt det pröfvades vara skäligt; och ehuru enligt samma kapitel 10 § Kongl. Maj:t ville med *regala gäll* förse dem, som med lärdom, tjenst och arbete, helst vid akademier, gymnasier och skolor samt vid hof- och krigsstaten gjort sig om »Guds församling och det gemena bästa väl förtjente», ålades likväl vederbörande biskop att, då ett regalt gäll blefve ledigt, inkomma med förslag på dem, som han visste vara till sådana lägenheter skickliga och värdiga.

Af dessa stadganden framgår, att på samma gång lärdom och långvarig tjenst borde af domkapitlen vid presterliga befordringar tagas i betraktande, så skulle ock hufvudsakligt afseende fästas å den skicklighet, som i synnerhet kunde lända församlingen till uppbyggelse och förkofran, en egenskap, som icke alltid är förenad med lärdom, och hvarom långvarig tjenst ej heller förvissar. Den uti kyrkolagen domkapitlen förbehållna rätt att under vissa förhållanden direkt ingripa i valet bortföll dock snart, och domkapitlen erhöilo i stället rättigheten att föreslå de personer, emellan hvilka val skulle af församlingarne anställas. Derigenom begränsades valrätten, på samma gång domkapitlen sattes i tillfälle att fortfarande utöfva inflytande på de presterliga befordringarne.

Genom presterskapets privilegier den 16 Oktober 1723 utvidgades församlingens rättigheter i afseende på tillsättandet af de regala pastoratet så, att hon fick yttra sig öfver de af domkapitlen föreslagna. Dessa skulle profpredika, och församlingen derefter bland dem eller andra på sitt förslag uppföra tre. Så väl domkapitlets förslag som församlingens, det senare åtföljdt af domkapitlets påminnelser, skulle här efter till Konungen insändas.

Gränsen mellan församlingens och kyrkostyrelsens befogenhet, som i dessa bestämmelser icke alltid kan med full tydlighet urskiljas, uppdrogs skarpare genom Kongl. förordningen angående prestval den 5 Juni 1739. Denna författning lägger uttryckligen domkapitlets förslag till grund för tillsättningsåtgärderna och bestämmer de föreslagnes antal till tre. Sedan dessa hållit profpredikningar, inträdde vid regala pastoratet församlingens rätt att, i fall den ej åtnöjdes med de af domkapitlet föreslagna, »begära ännu en till att låta höra sig», och sedan af dessa fyra genom val utse tre, hvilka skulle hos Kongl. Maj:t af domkapitlet föreslås. Var gället konsistorielt, motsvarades denna rättighet af en annan, som sedermera bortfallit, nemligen den att hos Kongl. Maj:t anföra besvär öfver förslag, med hvilket församlingen icke fann sig nöjd. Med kapellansval skulle förhållas såsom med kyrkoherdeval i konsistoriella gäll. Lägges härtill, att endast fastighetsinnehafvare hade rösträtt,

och att denna på landet beräknades efter oförmedladt hemmantal, så finner man redan i denna förordning upptagna de grundbestämmelser, hvilka sedermera allt intill vår tid varit gällande vid tillsättning af presterliga tjänster inom svenska kyrkan.

Genom dessa bestämmelser hade nu *förslaget* blifvit af vigt så väl för församlingen som för de befordringssökande, och till följd deraf blefvo grunderna för detta föremål för särskild uppmärksamhet, samt genom Kongl. Maj:ts nådiga cirkulärbref till samtliga konsistorierna i riket om vidtagande af några sådana mått och steg, som må befordra goda egenskaper i lärostandet den 21 Augusti 1786, närmare bestämda.

Detta nådiga bref stadgar nemligen, bland annat: i 7 §, att vid förslags upprättande till *kyrkoherde-lägenheter* skulle det åligga konsistorium att först och främst hafva afseende på de sökandes gudsfuktan samt ett dygdigt och stadigt uppförande; att i öfrigt endast förtjenst och skicklighet gifve den ena företrädet framför den andra; att det borde skattas för *skicklighet*, att sökanden egde lärdom och de kunskaper, som till sysslans fullkomliga bestridande fordrades, samt för *förtjenst*, att han med kännedom, nit och försigtighet skött det kall, honom varit anförtrödt, och såmedelst gjort sig förtjent af vidare befordran; att lärdom skulle utrönas af examina, disputationer-akter, föreläsningar samt utgifna skrifter, dock att, om en vida yngre, som beständigt haft tillfälle att obehindradt sköta sina studier, skulle synas i kunskaper öfvergå en äldre, som väl också egde mogen lärdom och öfriga goda egenskaper, men hvilken måst använda sin tid på utöfningen af en mödosam tjänst och således ej hunnit uppnå en lika vidsträckt lärdom, den senares arbete och erfarenhet skulle så jemföras med den förres beläsenhet, att, å ena sidan, ej måtte saknas uppmuntran till nyttiga vetenskapers allvarliga skötsel, men, å den andra, ej heller skicklige män afskräckas att ingå i arbetsamma och mindre lönande beställningar vid undervisningsverket och församlingen; — i 8 §, att emellan dem, som vore hvarannan jemlika i förtjenst och skicklighet, den tid, som på verklig tjänstgöring varit använd, skulle blifva grund till förslagsrättigheten; — samt i 10 §, att vid upprättande af förslag till *kapellans- och andra sådana beställningar* de tre, som hade de flesta tjensteåren, borde föreslås.

Då emellertid 9 § i detta Kongl. bref stadgade, att, ehuru icke allenast domkyrkor och andra större församlingar i riket borde förses med sådane män, de der för särdeles lärdom och skicklighet gjort sig i det allmänna kände, utan ock i öfrigt ej andra än prester af verklig förtjenst varda till kyrkolägenheter i allmänhet befordrade, domkapitlen

likväl skulle vid tillsättning af de minsta och svagaste pastoraten mindre strängt förfara i de förhör, som borde föregå förslaget, och fästa större afseende vid tjänsteår, var härmed första antydningen gifven om en *pastoratens indelning i klasser efter löneinkomsten*. Under de närmast derpå följande åren började ock en dylik klassifikation införas inom vissa stift, och genom Kongl. brefvet den 22 Mars 1798 förordnades, med anledning af hvad 9 § i nådiga skrifvelsen den 21 Augusti 1786 innehöлле, till förekommande af tvifvelsmål om pastoratens verkliga godhet och beskaffenhet, det skulle konsistorierna i hvarje stift, der sådant ej redan skett, efter presterskapets hörande deröfver vid infallande prestmöten, upprätta behörigen klassificerade förteckningar på derstädes varande pastorat.

Detta Kongl. bref bestämde icke sjelft klassernas antal, men hänvisningen till 1786 års skrifvelse antyder, att de borde blifva tre, hvilket stadfästades i de till förklaring af sist nämnda skrifvelse utfärdade Kongl. brefven den 24 Januari 1811 och den 23 Juni 1813. Dessa Kongl. bref angäfvö närmare de grunder, efter hvilka den högre skickligheten och lärdomen skulle vid förslag till kyrkoherdelägenheter anses berättiga till företräde framför tjänstårsmeriterna, och det sist nämnda brefvet sammanfattade de befordringsgrunder, som skulle lända till efterrättelse, sålunda: till de största pastoraten gäfvö utmärkt lärdom ostridigt företräde; tredje klassens pastorat skulle tillsättas på grund af årsberäkning och kunna erhållas äfven af prester med svagare kunskaper. Vid förslag till andra klassens pastorat skulle den enas större kunskap mätas mot den andras i tjänsten ådagalagda skicklighet och genom en långvarigare utöfning af prestebetet samlade förtjänster.

Någon modifikation härutinnan har emellertid blifvit införd genom Kongl. cirkulärbrefvet den 31 Maj 1867, hvaruti, med anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 20 Juni 1866, dels förklarades, »att den genom Kongl. cirkulärbrefvet den 21 Augusti 1786 konsistorierna meddelade föreskrift att vid upprättande af förslag till kyrkoherdelägenheter hafva afseende icke allenast på de sökandes lärdom och tjänsteålder, utan äfven på den kändedom, nit och försigtighet, hvarmed de skött dem förut anförtrodda kall, icke må anses hafva undergått förändring genom senare i ämnet gifna författningar»; dels ock med ändring af 10 § af samma Kongl. bref förordnades, att vid förslags upprättande till kapellanstjänster och andra sådana beställningar enahanda skyldighet, som i afseende på upprättande af förslag till kyrkoherdelägenheter, skulle konsistorierna åligga.

Ofvan anmärkta objektivt bestämbara grunder äro likväl fortfarande

vid förslags upprättande hufvudsakligen afgörande, och Kyrkomötet i underdånig skrifvelse den 6 Oktober 1868 härom yttrat, att det ej to kunna förnekas, att domkapitlen, oaktadt deras genom nyss anmärkta Kongl. bref något vidgade pröfningsrätt, likväl genom de ännu gällande befordringslagarne funnit sig föranlättna på förslagen uppföra prestmän, hvilka, ehuru ingen anmärkning skett eller kunnat ske mot den kändom, nit och skicklighet, de under föregående embetsförvaltning ådagalagt, likväl saknade eller i ringa mån besuttede den kraft och öfriga gåfvor, som till tjenstens bestridande erfordrades; hvarföre Kyrkomötet i underdånighet hemstälde, att, intill dess, till följd af Kyrkomötets i skrifvelsen innefattade begäran, ny förordning kunde blifva utfärdad angående grunderna för presterlig befordran, det måtte i behörig ordning blifva förordnad, att, vid upprättande af förslag till konsistoriella pastorat, öfvervägande lärdom eller tjensteår väl måtte i dittills gällande ordning gifva företräde, dock endast till första förslagsrummet, men att, hvad anginge andra och tredje förslagsrummen, det skulle åligga domkapitlen att hufvudsakligen göra afseende å de sökandes genom föregående embetsförvaltning ådagalagda skicklighet och lämplighet för den ifrågavarande tjenstens bestridande.

Denna Kyrkomötets skrifvelse öfverlemnades till den för revision af 1686 års kyrkolag förordnade komité, hvilken i sitt den 2 Oktober 1873 afgifna förslag till kyrkolag, beträffande nu föreliggande fråga, föreslagit, att domkapitlet icke må till presterlig tjenst utnämna eller på förslag dertill uppföra annan än den, som pröfvas ega den förmåga, som för tjenstens nöjaktiga bestridande erfordras; att i öfrigt såsom befordrings-skäl, efter hvilka mellan sökande skiljas skall, gälla lärdom och förtjenst; att lärdom skall omfatta teologiska kunskapsämnen och vara genom utgifna skrifter af vetenskapligt värde, aflagda examina eller annorledes offentligen ådagalagd, dock att, vid lika teologiska insigter, afseende må fastas jemväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt förut är sagdt; att sökandes förtjenst skall bedömas såväl efter tjensteålder som efter det nit och den skicklighet, hvarmed han skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjenst dittills varit anförtrodt; att till rättelse vid förefallande befordringar presterskapet inom hvart stift skall vid prestmöte uppgöra förslag till pastoratens fördelning i två klasser, så att de förmänligare komma i första, de öfriga i andra klassen, hvilket förslag, åtföljdt af domkapitlets deröfver afgifna yttrande, till Konungens pröfning och stadfästelse öfverlemnas; att, då förslag till kyrkoherdetjenst i pastorat af första klassen upprättas, de sökande skola vara till företräde berättigade i den ordning, hvori de genom högre grad af lär-

dom sig framför medsökande utmärkt, men att, om sökande anses i lärdom jemngoda, förtjenst skall afgöra företrädet dem emellan; att vid upprättande af förslag till kyrkoherdetjenst i pastorat af andra klassen öfvervägande afseende skall göras på de sökandes förtjenst, och förslagsrätten derefter bestämmas, men att, om sökande pröfvas i förtjenst jemngoda, företrädet dem emellan skall efter deras lärdom afgöras; samt slutligen att i öfrigt till presterlig tjenst, hvartill förslag skall af domkapitlet upprättas, företrädet de sökande emellan skall bestämmas efter deras förtjenst.

Detta sitt förslag har komitén så motiverat, att, huru välgrundade komitén också ansett de nära till hands liggande anmärkningar, som vanligen gjordes deremot, att gällande lagstiftning i sammanhang med klassifikation af pastoraten stadgade olika grunder för bestämmande af förslagsrätten till pastorat af olika klass, komitén dock funnit betänkligheter vid att framlägga ett förslag, som i detta afseende fullständigt bröte med den bestående ordningen, hvilken redan vore gammal och för nära sammanhängde med åtskilliga för vår kyrka egendomliga förhållanden för att utan olägenhet kunna i grund omskapas. För att emellertid i någon mån afhjelpa olägenheterna af närvarande förhållanden, hade komitén i förslaget inskränkt pastoratklassernas antal till tvenne, och ehuruval i sammanhang dermed fortfarande föreskrefves, att olika grunder skulle följas vid upprättande af förslag till pastorat inom hvardera af de två klasserna, torde dock giltigheten af de anmärkningar, som mot en dylik föreskrift kunde göras, i någon mån försvagas derigenom att komitén såsom allmän grundregel, hvilken i hvarje fall borde följas, föreskrifvit, att ingen finge på förslag till någon presterlig tjenst uppföras, utan att ega den förmåga, som för tjenstens nöjaktiga bestriktande erfordrades.

Utskottet vill i sammanhang härmed i minnet återföra, hurusom, sedan, med anledning af frågan om frihet för prestkandidater att vinna anställning och varda ordinerade i hvilket stift, de helst åstundade, och tillfälle till deras användande gäfves, Riksdagen i underdånig skrifvelse den 14 Maj 1867 uttalat den åsigt, att önskvärdt vore, det rättigheten att söka prestsysslor öfver hela riket kunde hvarje prest medgifvas, utan hänsyn till hvilket stift han hörde, hvadan Riksdagen anhållit, det täcktes Kongl. Maj:t taga detta ärende i nådigt öfvervägande och för Riksdagen framlägga förslag till de lagförändringar, som för upphäfvande af den så kallade jus indigenatus kunde af Riksdagens medverkan bero, Kyrkomötet, öfver denna Riksdagens hemställen hördt, uti underdånig skrifvelse den 1 Oktober 1868 fast uppmärksamheten

derå, att det hvarken för presten eller församlingssvården kunde vara gagneligt, att för presterskapet i allmänhet utsigter öppnades till presterlig befordran inom ett allt för stort område, alldenstund derigenom utan tvifvel transportsökandet skulle blifva vida allmännare, än nu vore händelsen; att, då icke vore fråga om församlingarnes kallelserätt, utan om presternes ansökningsrätt, genom rättigheten att söka prestsysslor öfver hela riket, fördelarne för presterskapet i sjelfva verket icke blefve större än för närvarande, enär vid hvarje lägenhet ansökningarna, om de blefve från hela riket tillåtna, skulle blifva i samna mån talrikare; att den vigtiga kontinuiteten vid uppsigten från stiftsstyrelsernas sida öfver prestens lära och lefverne skulle i väsentlig mån rubbas och i följd häraf samma styrelser komma att sakna den närmare personliga kännedom om presterskapet, hvilken, genom föreskriften att vid förslags upprättande afseende skall fästas å personernas nit och försigtighet i embetets handhafvande, vore af så synnerlig vigt och betydelse; och slutligen att derigenom grunden för hela den närvarande stiftsindelningen blefve rubbad och församlingarne möjligen kunde komma att till stor del betjenas af församlingssvårare, hvilka vore främmande för de särskilda orternas egendomliga förhållanden; med afseende på hvilka olägenheter, de der icke syntes motvägas af några synnerliga fördelar hvarken för församlingarne eller presterskapet, Kyrkomötet förklarade sig icke kunna lemna sitt samtycke till upphäfvande af jus indigenatus, så vidt dermed afsåges medgifvande för hvarje prestman att söka prestsysslor öfver hela riket, hvaremot Kyrkomötet biföll den af Riksdagen jemväl beslutade förändring i afseende å rätt för prestkandidater att erhålla anställning i hvilket stift de helst åstundade; samt hurusom Kongl. Maj:t efter framställning af 1876 års riksdag och med allmänna Kyrkomötets samtycke, under den 4 November 1876 utfärdat nådig förordning, att hvad lag och särskilda författningar innehålla derom, att ej någon må vinna inträde i prestembetet inom annat stift, än der han är född, skall upphöra att vara gällande.

I det utlåtande, Utskottet vid sistlidne riksdag med anledning af då väckt motion i ämnet afgaf, yttrade Utskottet, att ofvan angifna, af kyrkolagskomitén föreslagna modifikationer af de nu gällande bestämmelser om grunderna för förslags sättande till presterliga befattningar, om än innebärande lika många förbättringar, dock icke vore af någon mera genomgripande beskaffenhet, samt att, då komitén i allt hufvudsakligt ställt sig på den bestående lagstiftningens ståndpunkt, äfven mot komiténs förslag de anmärkningar qvarstode, som med fog kunde göras mot det sätt, på hvilket upprättandet af dylikt förslag för närvarande vore

ordnad. Utskottet anförde ock, hurusom af nu gällande lagstiftning framginge, det man ansett de presterliga lägenheterna vara snarare en uppmantran till inhemtande af lärdom och belöning för gjorda tjänster än ett fält för lärarens och själasörjarens verksamhet och derföre varit mera betänkt på att genom lag skydda de sökandes rätt än befordra församlingarnes gagu och bästa. Ty icke kunde väl påstås, att en församling, som gäfvé sin pastor stora inkomster, hade mera behof af en lärd själasörjare än en mindre, och icke heller att en liten församling hade mera behof af den erfarenhet, som en långvarig tjänstgöring medförde, än en stor församling. Lärdomsförtjänster utgjorde ingen ovilkorlig säkerhet för att den, som innehade dem, vore en lämplig och passande själasörjare; och så vida som ålder i tjänst ej vore identisk med duglighet, så vida som fastmer den tid inträffade, då den förra med den med åren åtföljande bräcklighet snarare minskade och förtog den senare, så blefve denna befodringsgrund, om ej sänre, dock ingalunda bättre än den förstnämnda. — Dessa befodringslagar ledde också, enligt hvad erfarenheten ofta gifvit vid handen, derhän, att församlingarne, utan tillbörligt afseende på deras särskilda behof, blefve med själasörjare försedda. Den ena församlingen kunde ofta mera än den andra, till följd af särskilda omständigheter, beroende dels af religiösa rörelser inom församlingen, dels ock af materiella förhållanden, såsom församlingens vidsträckthet, invecklad kyrklig ekonomi och dylikt, kräfva en sådan kraftfull verksamhet af dess själasörjare, som icke kunde förväntas, vare sig af den, hvilken hufvudsakligen åt studier egnat sitt föregående lif, eller af den, hvilken, ofta under tärande näringsbekymmer, förnött sin mannaålders kraft inom den inskränkta verksamhetskretsen af ett sacellani eller en kapellförsamling.

Utskottet, som fortfarande omfattar dessa åsigter, och, lika med Kongl. Maj:t och Högsta Domstolens fleste ledamöter, finner, att, då Regeringsformens 28 § såsom allmänna befodringsgrunder vid tillsättande af embeten uppställer förtjänst och skicklighet, det ej låter sig försvara att för presterliga tjänster i allmänhet eller för vissa slag af dem uppställa andra befodringsgrunder, kan sålunda icke annat än tillstyrka hvad Kongl. Maj:t beträffande grunderna för upprättande af förslag till presterliga tjänster och upphörande af pastoratens nuvarande klassifikation föreslagit.

Hvad angår *röstgrunden vid prestval*, så är densamma för närvarande genom 16 § i Kongl. förordningen om prestval den 1 April 1843 sålunda bestämd, att, med undantag för städerna, hvilka hafva att följa den för hvarje ort stadgade grund, rösträttighet beräknas efter fast egen-

dom och allmänna utskylder, särdeles ecklesiastika, som deraf utgå, hvardan en hel röst beräknas för hvarje helt oförmedladt mantal, en för hvarje masugn, för hvarje stångjernshård, äfvensom för två kniphamrar tillsammans, likaså vid messingsbruk en röst för hvarje brännugn och vid glasbruk för två glaspottor. För spikhamrar, qvarnar samt alla andra särskilda lägenheter och inrättningar bestämmes rösträttigheten efter deras grundränta, eller, der sådan ej är åsatt, efter taxeringsvärdet, jemfördt med medelvärdet på hemman i församlingen.

Man har temligen länge varit ense derom, att en dylik röstberäkning icke vidare är hållbar. Men beträffande grunderna för den röstberäkning, som skulle sättas i stället, hafva meningarne delat sig. De olika meningarne torde kunna hänföras under tvenne hufvudklasser, de, som hylla *personlighetsprincipen* och de, som hylla *skattegrunden*. Då den rena personlighetsprincipen, huru tilltalande den än må vara för den kristliga känslan af allas likhet inför Gud och af allas gemensamma religiösa behof, icke torde kunna komma att, åtminstone i den närmaste framtiden, tillämpas, har man påyrkat en s. k. förstärkt personlighetsprincip, enligt hvilken en röstberättigad skulle ega en röst för egen person och dessutom en för hvarje hos honom mantalsskrifven, till den evangelisk-luterska kyrkan hörande person, hvilken icke sjelf egde rättighet att i valet deltaga. Denna s. k. förstärkta personlighetsprincip synes hvila på samma grund, som den rena personlighetsprincipen, och har derföre fått å sig öfverflyttade den senares sympatier; men Utskottet vill anmärka, hurusom man med densamma skulle bygga röstberäkningsgrunden vid prestval på de i allmänhet skiftande och särskildt för närvarande till förändring föreslagna bestämmelserna i mantalsskrifningsförordningen, och hurusom med skäl torde kunna be-
tviflas, om denna princip i sin tillämpning beträffande t. ex. större egendomsegare eller större fabrikanter och industriidkare, hos hvilka ofta ett mycket stort antal icke å kyrkostämma röstberättigade personer äro mantalsskrifne, skulle tillfredsställa förväntningarne. *Skattegrunden* återstår således, och den kan naturligen på mångahanda sätt modifieras. Om en ren tillämpning af den samma beträffande fastighet anhöllo Rikets Ständer i sin underdåniga skrivelse af den 18 Juni 1866. Rikets Ständer anförde, att mot det stadgade röstberäkningssättet hos Rikets Ständer åtskilliga anmärkningar blifvit framställda, på grund hvaraf yrkats förändrade föreskrifter i detta hänseende. De klagomål, som mot nämnda röstberäkningssätt försports, rörde hufvudsakligen de missförhållanden mellan de enligt lag röstberättigade, till hvilka den antagna grunden för utöfvande af rösträtt i tillämpningen ledde, samt det tids-

ödande räknebesvär, som af röstberäkningssättet förorsakades vederbörande valförrättare. Att dessa klagomål ej fördes utan skäl, kunde icke vara tvifvel underkastadt, då man kände, dels att hemmantalet, i synnerhet det oförmedlade, icke utgjorde någon lämplig grund för bestämmande af kommunala rättigheter och skyldigheter, dels ock att, till följd af den på senare tid långt utsträckta hemmansklyfningen, flertalet af de vid prestval i allmänhet afgifna röster utgjordes af brutna tal, hvilkas skyndsamma och tillförlitliga hopsummeraude fordrade en räknefärdighet, som icke alltid finge hos valförrättaren förutsättas. Dessa olägenheter kunde dock otvifvelaktigt afhjelpas och röstberäkningsgrunden bestämmas i mera öfverensstämmelse med kommunallagarne, än för närvarande egde rum, utan att någon väsentlig rubbning i bestående förhållanden behöfde ske. Rikets Ständer ansågo nemligen, att, derest såsom röstberäkningsgrund vid prestval, så väl för jordbruks- som andra fastigheter, bestämdes fastigheternas taxeringsvärde och desamma der- efter åsatt fyrktal, all anledning till skäligen klagan skulle blifva undanröjd. Derigenom skulle rösträttigheten blifva jemnare och mera rättvist fördelad, samt äfven deras fordringar, hvilka ville hafva rösträtten lämpad efter det större eller mindre bidrag, man lemnade till presterskapets aflöning, i möjligaste måtto tillfredsställas, på samma gång som all nödig enkelhet vid röstsummeringen blefve valförrättarne beredd. Med anledning häraf anhöllo Rikets Ständer i underdånighet, det Kongl. Maj:t täcktes, med ändring af Kongl. förordningen om prestval den 1 April 1843, i nåder förordna, att rösträtt vid dylikt val såväl för jordbruks- som andra fastigheter, hvilkas innehafvande, enligt ofvan nämnda nådiga förordning, berättigade till deltagande i valet, skulle utgöras efter fastigheternas taxeringsvärde och de samna i enlighet dermed åsatt fyrktal.

I öfverensstämmelse med denna Rikets Ständers anhållan står ock Kongl. Maj:ts nu förevarande nådiga förslag i denna del, hvilket förslag dock lemnar en, om ock inskränkt rösträtt till äfven andra än fastighetsinnehafvare. Bestämmelserna härutinnan innehållas i förslagens 26 §. Mot dessa bestämmelser hafva visserligen inom Utskottet betänkligheter sig yppat, men Utskottet har icke funnit dessa böra föranleda till ändring i hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Betänkligheterna hafva hufvudsakligen gällt *dels* att hvarken för fastighet i allmänhet, eller särskildt för annan fastighet än jordbruksfastighet, något relativt röstmaximum blifvit fastställdt, *dels ock* att den föreslagna nedsättningen å landet i den rösträtt, som enligt vanlig fyrktalsberäkning skulle tillkomma någon för andra beskattningsföremål än fastighet, vore allt för stor. Det är ock obestriddigt, att enligt Kongl. Maj:ts förslag fastighetsegare å landet skulle

komma att vid prestval utöfva ett mycket stort inflytande, men Utskottet, som erinrar om Rikets Ständers ofvan omförmälda begäran, har ansett det icke vara obilligt, att fastighetsegarne, hvilka hittills varit de enda röstberättigade och som representera ett stadigvarande intresse, tillerkännas ett stort inflytande vid tillsättande af den prest, de derjemte hufvudsakligen aflöna. Det torde ej heller böra förbises, att, då, enligt Kongl. Maj:ts förslag, om rösträtts utöfning skall gälla hvad för kyrkostämman är stadgad, för fastighet, som innehafves af landbo eller arrendator, innehafvaren skall rösta, hvilken rösträtt icke ens genom särskild öfverenskommelse kan jordegaren förbehållas; och då nu de flesta stora jordegendomar äro i sin helhet eller delvis åt landbor upplättna, blir sålunda den på egendomen belöpande rösträtt å många särskilda personer fördelad. Det är visserligen sant, att industriella verk och inrättningar, med hvilka annan fastighet än jordbruksfastighet till högt värde kan vara förenad, enligt förslaget få en större rösträtt än enligt nuvarande röstgrund dem tillkommer, men å andra sidan torde ock böra beaktas, att de sysselsätta ett större antal personer, för hvilkas äfven andliga behofs tillfredsställande de hafva att i sin mån ansvara. Hvad vidare beträffar den såsom allt för stor anmärkta nedsättningen af rösträtt för alla andra beskattningsföremål, än fastighet, så kan visserligen denna nedsättning förefalla väl stark, men Utskottet har icke bort lemna obeaktadt, att de personer, hvilka en dylik nedsättning drabbar, icke i synnerlig mån bidraga till prestens aflöning och icke förut vid prestval egt någon rösträtt, samt att vid en så stor öfvergång i sättet för tillsättande af prester, som det Kongl. förslaget i öfrigt onekligen innebär, nödig försigtighet torde föreskrifva, att icke på en gång allt för mycket bryta med alla i nu ifrågavarande hänseende bestående förhållanden. Utskottet anser sig derföre böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, i hvad detsamma angår röstberäkning vid prestval.

Hvad Kongl. Maj:t beträffande kallandet af fjerde profpredikant föreslår, kan Utskottet deremot i tvenne hufvudpunkter icke biträda. Utskottet kan icke finna något giltigt skäl tala för att församlingarne icke skulle ega rätt att, äfven hvad angår komministraturer och kapellpredikantsbeställningar, kalla fjerde profpredikant. Erkännes principens berättigande beträffande kyrkoherdebefattningar, måste den, enligt Utskottets tanke, äfven erkännas beträffande de ifrågavarande presterliga beställningarne. Dessa senares innehafvare utöfva, ej mindre än de förras, själasörjarens vigtiga och grannliga kall, de behöfva i sin, om ock i yttre afseende underordnade verksamhet ej mindre än de förre mötas och understödjas af församlingarnes förtroende och välvilja, samt sköta i

mer eller mindre aflägsna annexförsamlingar ofta ensamne, såsom kyrkoherdens ställföreträdare, pastoralvården. Då såsom skäl för det föreslagna stadgandet anförts, att man måste sörja för, att äfven den presterliga banan lemnar dem, som med mindre gåfvor beträda den samma, någon säker utsigt, att det trogna arbetet slutligen i en ordinarie beställning erhåller sin belöning, kan Utskottet icke godkänna ett dylikt skäl, utan måste för sin del vidhålla, att församlingen icke är till för prestens skull, utan presten för församlingens, och att äfven presten måste underkasta sig samma osäkerhet beträffande befordran som öfrige embetsmän. I öfverensstämmelse med Riksdagens i underdånig skrifvelse den 9 Maj 1877 uttalade åsigt och Kongl. Maj:ts till 1878 års Kyrkomöte aflättna förslag, hemställer derföre Utskottet, att, äfven hvad beträffar komministratorer och kapellpredikantsbeställningar, församlingarne måtte lemnas rätt att, under samma vilkor som beträffande konsistoriel kyrkoherdetjenst, kalla fjerde profpredikant, och torde i sammanhang härmed 2 mom. i § 13 böra erhålla den lydelse, nämnda moment hade i det af Kongl. Maj:ts för innevarande års Kyrkomöte framlagda förslag.

Då, hvad angår den konsistoriella gäll i det Kongl. förslaget lemnade rätt att, vid fråga om tillsättande af kyrkoherdetjenst, kalla fjerde profpredikant, den vidfogade föreskriften derom, att, derest församlingen begagnar denna rätt, med tjänstens tillsättande vidare skall förfaras, som om regal kyrkoherdetjenst finnes stadgadt, skulle göra den de konsistoriella gällan sålunda lemnade rättighet illusorisk, enär församlingarne i allmänhet väl icke skulle vilja utöfva ifrågavarande kallelserätt på bekostnad af sin slutliga utnänningsrätt, samt den i detta hänseende gjorda anmärkningen, att kallelse och utnämning icke borde tillkomma samma myndighet, icke synes, enär kallelse- och utnänningsrätten ej komme att af församlingen utöfvas enligt samma röstgrund, vara af den afgörande vikt, att för den skull de konsistoriella gällan skulle betagas ifrågavarande förmån att få kalla fjerde profpredikant, hemställer Utskottet, likaledes i öfverensstämmelse med Riksdagens underdåniga skrifvelse den 9 Maj 1877 och Kongl. Maj:ts förslag, sådant det för Kyrkomötet framlades, att 6 mom. i 27 § af nu föreliggande nådiga förslag måtte uteslutas.

Då Utskottet i öfrigt icke funnit något att erinra vid Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag, lika litet som vid det i den Kongl. propositionen innehållna förslag till förordning angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål, eller vid förslaget till förordning angående tillägg till 25 kap. Strafflagen, samt, hvad angår den af Herr Lind väckta motion, den samma, om ock sjelf äsyftande endast ändring i »la-

gar och bestämmelser angående presters tillsättande i de regala pastoratet», dock förutsätter ändring i 30 § Regeringsformen, får Utskottet, på grund af det anförda och, hvad Kongl. Maj:ts nådiga proposition beträffar, med återopande derjemte af de i propositionen och den samma bilagda yttranden anförda skäl, vördsamt hemställa:

1) att Riksdagen, med förklaring, att den Kongl. propositionen, i hvad den rörer förslag till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster, icke kan i oförändradt skick bifallas, måtte för sin del godkänna följande

Förslag

till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster.

Med upphäfvande af Kongl. förordningen om prestval den 1 April 1843 samt af hvad kyrkolag med dertill hörande författningar i öfrigt innehålla, stridande mot nedannämnda bestämmelser, förordnas som följer:

§ 1.

1. Har ordinarie presterlig tjänst blifvit ledig, skall, der ej annorledes stadgadt är, det domkapitel, under hvilket tjänsten lyder, ofördröjligen genom offentligt anslag kungöra densamma till ansökning, med utsättande af dag då ansökningstiden går till ända.

2. Hvad i afseende på ansökningstid samt ansökningshandlingar och deras inlemnande bör iakttagas, derom förordnar Konungen.

§ 2.

Inom trettio dagar efter den, då ansökningstid går till ända, skall domkapitlet företaga de ingifna ansökningarna till granskning, pröfva de sökandes behörighet och uppgöra förslag till tjänstens besättande.

§ 3.

1. Till presterlig tjänst njute prest befodringsrätt endast inom det stift han tillhör, der icke vidsträcktare rätt är genom denna förordning eller särskildt af Konungen honom meddelad.

2. Befordringsrätt till presterlig tjänst i Stockholm skall stå öppen för hela rikets presterskap.

§ 4.

Är prest till embetsutöfning obehörig, må han ej på förslag uppföras eller eljest till presterlig befordran komma i fråga.

§ 5.

Prest må ej, medan han innehar förslag till presterlig tjänst, eller medan besvär, som han anfört öfver dylikt förslag, äro oafgjorda, uppföras på förslag till annan presterlig tjänst.

§ 6.

1. Den, som är till konnministers- eller kapellpredikantstjänst utnämnd, men densamma icke tillträdt, vare ej behörig att på grund af egen ansökan uppföras på förslag till annan sådan tjänst.

2. Kyrkoherde må ej på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjänst, derest han icke vid ansökningstidens slut der minst tre år, räknadt från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjänst, hvartill han senast blef befordrad.

§ 7.

Till kyrkoherdetjänst må ej kallas eller på förslag uppföras den, som icke uppnått trettio års ålder, utan Konungen gifver der lof till.

§ 8.

Ej må domkapitlet till presterlig tjänst utnämna eller på förslag dertill uppföra annan än den, som pröfvas ega den förmåga och de egenskaper, hvilka för tjänstens nöjaktiga bestridande erfordras.

§ 9.

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjänsten blifvit pröfvad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behörige, på för-

slaget tre, efter som de framför andre och sins emellan finnas i förtjenst och skicklighet ega företräde; och bör dervid tagas i betraktande såväl det nit, det allvar och den skicklighet, hvarmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjänst dittills varit anförtrodt, jemte hans tjänstålder, som ock hans genom examina, utgifna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jemgoda i teologiska insigter, må afseende fästas jemväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagdt.

§ 10.

1. Tjänstålder skall, lika för ordinarie och extra ordinarie befattning, räknas efter tjänstgöringstid; dock att, då sökande för sjukdom eller för teologiska studiers idkande eller profs afläggande eller för fullgörande af offentligt uppdrag eller af annandermed jemförlig anledning fått åtnjuta tjänstledighet, den tid icke må vid tjänstårsberäkningen afdragas. För tjänstgöring före fyllda tjugutre år må tjänstår icke beräknas, ej heller för mer än en tjänstebefattning, der sökanden flera sådana samtidigt bestridt.

2. Vid bestämmandet af sökandes tjänstålder gälle årsberäkning såsom för presterlig tjänst äfven för notarie- och amanuéstjänster vid domkapiteln, så ock för lärarebefattning, med hvilken sådan förmån är eller varder af Konungen förenad. Filosofie doktorsgrad eller behörighet dertill, genom aflagda prof förvärfvad vid något af rikets universitet, räknas lika med tre presterliga tjänstår. Ej må någon såsom tjänstår räkna sig till godo annan tid, än den, under hvilken han varit medlem af svenska kyrkan.

§ 11.

Vid förslags upprättande skall biskopen, eller den hans ställe företräder, först afgifva sitt utlåtande öfver de sökande efter de i § 9 föreskrifna grunder och med angifvande af den ordning, i hvilken han finner dem böra uppföras, hvarefter skall röstas om hvart förslagsrum särskildt, från det första och vidare nedåt, och varde på hvart rum uppförd den, som dertill erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna. Har vid sådan omröstning icke någon erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna, skall ny omröstning anställas mellan de två, hvilka högsta röstetalet tillfallit, dervid, i händelse af lika röster, ordförandens röst

gifver utslaget. Lag samma vare, der flera än två erhållit sådant röstetal, att företrädet dem emellan är oafgjordt.

§ 12.

I förslagsprotokollet skall för hvarje sökande upptagas ett kort sammandrag af hans tjänsteförteckning och jemväl utföras den tjänstålder, som han enligt domkapitlets pröfning lagligen egt vid ansökningstidens utgång räkna sig till godo.

§ 13.

1. Hafva ej tre behöriga sökande sig anmält, utsatte domkapitlet ny ansökningstid, hälften af den, som första gången förelades, och hafve de, som under första ansökningstiden inkommit och finnas behöriga, företräde till förslaget.

2. Finnas ej heller efter andra ansökningstidens förlopp tre behöriga sökande, skall domkapitlet på förslag uppföra den eller de sökande, som sig anmält och pröfvas behörige, samt låta å kyrkostämman inhemta vederbörande församlings yttrande, huruvida hon med det ofullständiga förslaget åtnöjes. Förklarar sig församlingen med förslaget nöjd, vidtage domkapitlet de åtgärder, som för tjänstens besättande ytterligare erfordras. Har hvarken vid första eller andra ansökningstidens utgång behörig sökande sig anmält, eller nöjes församlingen icke å ofullständigt förslag, anmäle domkapitlet förhållandet hos Konungen och afbide hans beslut.

§ 14.

Prest må ej afsäga sig förslag, hvarå han blifvit uppförd, utan så är, att han, efter det han tjänsten sökte, vunnit annan befordran eller domkapitlet pröfvar honom vara af sjukdom eller annan orsak ur stånd att den sökta tjänsten bestrida.

§ 15.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna blifvit obehörig att på förslag uppföras, varde han från förslaget skild.

§ 16.

Har, innan val egt rum, någon af de föreslagna med döden afgått eller fått förslaget sig afsäga eller blifvit från förslaget skild, anslås ett rum på förslaget till ansökning ledigt, och förfares vidare som i § 13 sägs; skolande, der någon förut förslaget sökt, men ej blifvit derå uppförd, hans då ingifna ansökning icke utan att han densamma uttryckligen förnyat komma under pröfning, ej heller den omständigheten, att han förut sökt, berättiga honom till företräde framför senare sökande.

§ 17.

1. Sedan förslag vunnit laga kraft, eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda, skola de föreslagna, hvar på sin dag, i ordning efter deras rum på förslaget, vid högmessogudstjenst aflägga prof med predikande och altartjenst i den kyrka, vid hvilken ledigheten är, eller, om flera kyrkor under tjensten lyda, och domkapitlet icke annorlunda bestämmer, i moderkyrkan. Är med den lediga tjensten förenad skyldighet att på samma sön- eller högtidsdag förrätta gudstjenst i mer än en kyrka, bestämme domkapitlet om prof i två kyrkor afläggas skola.

2. Ej må profpredikant, om annan prest är att tillgå, i församling der han aflägger prof utföra annan presterlig förrättning än här är sagdt.

§ 18.

Är prest, som blifvit på förslag uppförd, i fält eller på embetets vägnar eller i offentligt uppdrag utrikes stadd, och kan han förty icke till profs afläggande sig inställa, vare dock behörig att vid valet komma under omröstning.

§ 19.

Varder någon af de på förslaget uppförda af sjukdom eller annat laga förfall hindrad att å utsatt dag aflägga prof, göra derom ofördröjligen anmälan hos domkapitlet. Är han fortfarande af laga förfall hindrad att anmäla sig till prof inom nittio dagar från den förelagda profdagen, må han utan afläggande af prof komma under omröstning. Har den uteblifne ej anmält förfall, som af domkapitlet godkännes, må han kunna af domkapitlet från förslaget skiljas.

§ 20.

Har, efter det profdagar varit för de föreslagna utsatta, sökande blifvit i den ordning, som i § 16 sägs, på förslaget uppförd, förelägge domkapitlet honom särskild profdag. Lag samma vare, om den, som af laga förfall varit hindrad att på förelagd dag aflägga prof, inom den i näst föregående § föreskrifna tid dertill sig anmält.

§ 21.

Ej må tjänstgöring anvisas prest i pastorat, der han söker presterlig tjänst. Är han förut der anstald, då må han kunna med den tjänstgöring fortfara.

§ 22.

Söndagen efter sista profdagen vare frågodag. Då skall valförrättaren vid sammanträde med församlingens röstegande ledamöter det förestående valet bereda på sätt här nedan sägs.

§ 23.

Valförrättare förordnas af domkapitlet. Till valnotarie, som å frågo- och valdag förer protokoll, utser valförrättaren lämplig person. Ej må den vara valförrättare eller valnotarie, som är med någon af de på förslaget uppförda i den skyldskap eller det svägerlag, som enligt allmän lag utgör jäf mot domare, ej heller röstegande, så vida han ej sin röst nedlägger.

§ 24.

1. Anföres eller yppar sig eljest på frågodag mot valförrättaren jäf, som han finner lagligt, uppskjutes förrättningen till dess domkapitlet om ny frågodag och annan valförrättare förordnat.

2. Varder valnotarie på laga skäl jäfvad, skall valförrättaren dertill på stället utse annan lämplig man, som ojäfvig är.

§ 25.

1. Styrkes på frågodag, att profdagarna ej blifvit behörigen kungjorda eller att förelagdt prof icke fullgjorts, eller att föreslagen prest-

man dött eller är till förslaget obehörig vorden, uppskjutes frågodagsförrättningen, och ankomme det på domkapitlet att vidtaga den åtgärd, som med denna förordning öfverensstämmer.

2. Visas att frågodagssammanträdet icke blifvit vederbörligen kungjordt, utsätte valförrättaren ny frågodag till annan söndag.

§ 26.

1. Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gälle vid valet i afseende på röstberäkning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person hvad för kyrkostämma är stadgadt; dock med den jemkning i församling å landet, att rösträtt, som tillkommer någon för andra beskattningsföremål än fastighet, icke må åtnjutas för mera än en femtedel af det röstetal, hvilket eljest bort tillkomma honom enligt den för omröstning å kyrkostämma gällande röstgrund och att icke heller någon må med rösträtt, hvarom nu sagdt är, i valet deltaga för större röstetal, än som motsvarar en fentiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Uppkommer vid den beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.

2. För prestval skall särskild vallängd upprättas och på frågodagen justeras. Anmärkning mot vallängden skall, för att kunna komma under pröfning, vid justeringen på frågodagen göras af röstegande eller dess fullmäktig. Öfver gjord anmärkning beslute valförrättaren. Gillar han den, varde vallängden derefter rättad. Kan väckt fråga om rättelse eller tillägg i vallängden ej då utredas, varde den till valdagen uppskjuten.

3. I afseende på rösträtt vid prestval i stad, för hvilken särskild röstgrund vid dylika val blifvit eller, på framställning af vederbörande kyrkostämma, varder af Konungen faststald, skall gälla hvad derom är eller, på kyrkostämmans framställning, blifver af Konungen förordnad. Lag samma vare i fråga om särskild röstgrund vid prestval i pastorat, som omfattar både stads- och landsförsamling, så ock om vallängd vid prestval i Stockholm.

§ 27.

1. På frågodag ege församlingen, om hon det önskar, begära att uppgifven prestman skall såsom fjerde profpredikant på förslaget uppföras, och må fråga härom väckas allenast af den, som i den justerade vallängden upptagen och sjelf tillstädes är.

2. Är frågan så väckt, som nu sagdt är, då skall genom omröstning utrönas, huruvida församlingen äskar fjerde profpredikant. Bifaller församlingen det derom väckta förslag med den röstöfvervigt, hvarom i nästföljande moment stadgas, och är endast en prestman uppgifven, vare han till fjerde profpredikant begärd. Äro två eller flere prestmän uppgifne, anställs ny omröstning till utrönande, hvilken af dem skall till fjerde profpredikant begäras. Omröstningen skall öppet verkställas och må endast den rösta, som jemlikt mom. 1 behörig är att i frågan talan föra. Hvar röstandes mening varde för en röst räknad.

3. Har vid sådan omröstning, då fråga är om kyrkoherdetjenst, hvars tillsättning är Konungen förbehållen, mera än hälften af de i omröstningen deltagande, och, då fråga är om annan presterlig tjenst, mera än hälften af hela antalet af de i den justerade vallängden uppförde röstberättigade förenat sig att till fjerde profpredikant begära samme prestman, uppskjutes förrättningen, till dess domkapitlet vidare förordnat. I annat fall vare frågan om fjerde profpredikant förfallen.

4. Har församling till fjerde profpredikant begärt prestman, som på grund af § 3 eller eljest är obehörig att på förslaget uppföras, eller vägrar att församlingens kallelse efterkomma, då skall domkapitlet afslå församlingens begäran. Har beslutet derom vunnit laga kraft, vare frågan om fjerde profpredikant förfallen. Dör, innan val är hållet, begärd fjerde profpredikant, som behörig var, eller förlorar han innan den tid behörighet, som han på frågodagen hade, stånde församlingen öppet att kalla annan fjerde profpredikant.

5. Förekommer ej skäl, som nu är sagdt, till afslag på församlingens begäran, uppföre domkapitlet den, som till fjerde profpredikant begärd blifvit, på förslaget, och utfärde, sedan beslutet vunnit laga kraft, till honom kallelse att på förelagd dag aflägga prof som i § 20 sägs.

§ 28.

Öfver valförrättarens åtgärd till valets beredning må besvär ej anföras utan i sammanhang med besvär öfver valförrättningen.

§ 29.

1. Prestval skall efter pålysning hållas å fjortonde dagen efter frågodagen. Kan det ej ske, bestämme domkapitlet annan dag.

2. Visas på valdagen, att valet ej blifvit behörigen utlyst, utsätte valförrättaren ny valdag till annan söndag.

§ 30.

Valet skall öppet verkställas och i öfrigt sålunda, att valförrättaren uppropar de röstegandes namn i den ordning, hvori de i den justerade vallängden förekomma. Vid uppropet framtråde till valbordet en hvar väljande för sig, att sin röst på någon af de föreslagna afgifva. Är röstegandes namn två gånger uppropadt, utan att han sjelf eller ombud för honom framträd och röst afgifvit, hafve då sin rösträtt förlorat.

§ 31.

Hvad yttermera utöfver föreskrifterna i §§ 17—30 i afseende å profpredikanterers missiverande, frågodagsförrättning och val iakttagas bör, derom förordnar Konungen.

§ 32.

1. Besvär öfver frågodagsförrättning och prestval må anföras endast af röstegande eller af prestman, som vid valet varit stäld under omröstning, och skola vid talans förlust till domkapitlet ingifvas sist före klockan tolf å tjugonde dagen efter valdagen, den likväl oräknad, eller, om helgdag då infaller, på nästföljande söckendag.

2. Besvären skola innehålla bestämd uppgift ej mindre om hvad som utgör föremål för klagan, än äfven om de vittnen och andra bevis, som till stöd för densamma åberopas; och må afseende å besvären ej fästas i de delar, der dessa föreskrifter icke blifvit iakttagna.

§ 33.

Pröfvar domkapitlet, i anledning af anförda besvär öfver prestval, nödigt att vittnen höras må, skall dervid förfaras på sätt i allmänhet angående vittnesförhör i de vid domkapitlet anhängiggjorda mål är stadgadt.

§ 34.

1. Finnes vid pröfning af anförda besvär öfver prestval, att valförrättaren varit jäfvig eller eljest obehörig, eller att vallängden ej blifvit justerad eller att upprop af de röstegande vid valet ej skett, eller att valförrättaren icke iakttagit hvad i §§ 25, 27 och 29 stadgas, vare valet ogildt och förordne domkapitlet om nytt val.

2. Har röst afgifvits af obehörig person, eller någon af de i röstlängden upptagna icke blifvit vid valet uppropad, eller rösträtt blifvit

någon olagligen vägrad, och har valets utgång kunnat af någon af dessa omständigheter bero, vare valet ogildt.

3. Är röst, som afgifvits af behörig person, för högt eller för lågt beräknad, göre domkapitlet rättelse i röstberäkningen.

4. Innefatta besvären anmärkning emot behörigen justerad val-längd, må de i denna del icke till pröfning upptagas, derest ej mot det beslut af valförrättaren, hvaröfver klagan föres, missnöje blifvit anmaldt till det protokoll, som innehåller beslutet.

§ 35.

1. Varder vid prestval röst afgifven, som genom köp, hot, tub-bande eller annat olaga medel vunnen är, eller tillhör någon, den der i valet obehörigen verkat, den röst vare ogild.

2. Anföras besvär öfver prestval på den i denna § omförmälda grund, bör vid äfventyr som i § 32 mom. 2 sägs, vid besvären fogas bevis, att åtal för brottet blifvit väckt vid allmän domstol. Pröfvar domkapitlet valet vara af åtalets utgång beroende, uppskjutes besvärens pröfning intill dess slutlig dom i brottmålet fallit. Eljest varde de genast afslagna.

§ 36.

Der besvär öfver prestval icke anföres, må af domkapitlet anmärkning mot valåtgärderna ej göras; dock varde, der vallängden utvisar felaktig sammanräkning af rösterna, denna af domkapitlet rättad. Ändras derigenom valets utgång, kungöre domkapitlet det församlingen med anvisning att inom den i § 32 föreskrifna tid, räknadt från den dag kungörandet skedde, den dagen likväl oräknad, sig hos domkapitlet öfver valet besvåra.

§ 37.

Är till konsistoriel prestlägenhet val hållet, men fullmakt ej utfärdad, och finnes, att den, som undfått de flesta rösterna, blifvit till förslag obehörig, eller affidit, eller fatt förslaget sig afsäga, varde tjensten till ny ansökning kungjord. Är han satt under åtal, på hvars utgång beror, om han må vara till förslag obehörig, skall med fullmaktens utfärdande anstå, till dess öfver åtalet slutligen dömdt är.

§ 38.

Är till regal kyrkoherdetjenst val hållet, och inträffar att den, som vid sådant val kommit under omröstning, blifvit, innan valhandlingarne

äro till Konungen insända, till förslag obehörig, varde han från förslaget skild; skolande i sådant fall, äfvensom om någon af de föreslagna blifvit stäld under åtal, som i § 37 sägs, eller efter valet affidit eller fått förslaget sig afsäga, domkapitlet utan förslagets fyllande vid handlingarnas insändande till Konungen härom göra anmälan.

§ 39.

Vill någon, som vid valet icke erhållit de flesta rösterna, från förslaget afgå, göra derom ansökning hos Konungen.

§ 40.

1. Den, som vid val till konsistoriel prestlägenhet erhållit de flesta rösterna, skall af domkapitlet förses med fullmakt å tjensten, der ej fall inträffar, hvarom i denna förordning annorlunda stadgas. Har vid valet högsta röstetal tillfallit flera, som voro under omröstning, skall den anses vald, hvilken de flesta rösterna efter hufvudtalet tillfallit. Finnes äfven efter sådan beräkning högsta röstetal hafva tillfallit flera, nämne domkapitlet till tjensten den bland dessa, som pröfvas dertill mest lämplig. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, välje domkapitlet bland de föreslagna som nyss är sagdt.

2. Fullmakt utfärdas af domkapitlet och dateras den dag valet vunnit laga kraft eller deröfver anförda besvär blifvit slutligen afgjorda.

§ 41.

Sedan val till regal kyrkoherdetjenst vunnit laga kraft, insände domkapitlet ofördröjligen till Konungen samtliga ansöknings- och valhandlingar samt förslagsprotokollet. Har vid valet icke någon röstegande afgifvit röst, då må protokoll derom i valhandlings ställe insändas.

§ 42.

Regal kyrkoherdetjenst inom hvilket stift som helst må kunna utan förslag sökas af prest, som är till kyrkoherdetjenst behörig och innehar lärarebefattning, hvarmed rätt till årsberäkning såsom för presterlig tjenst är förenad, eller af Konungen fått sig sådan ansökningsrätt särskild förunnad. Enahanda rätt tillkomme ock tjenstgörande hofpredikant, som

fullgjort hvad författningarna föreskrifva för behörighet till kyrkoherdetjenst. Hvar och när sökande, som här sägs, må sig anmäla, derom förordnar Konungen.

§ 43.

Kyrkoherdetjenst i pastorat, som är anslaget till prebende, tillsättes i och genom tillsättningen af den tjenst, hvilken pastoratet såsom prebende åtföljer.

§ 44.

Är någon särskild rätt eller förmån i fråga om tillsättning af prest församling eller enskild person försäkrad, eller äro i afseende på domkapitlets förfarande vid tillsättning af vissa kyrkoherde-, komministers- eller kapellpredikantsbefattningar särskilda bestämmelser af Konungen meddelade, gälla hvad derom är eller blifver af Konungen stadgad.

§ 45.

1. Om tillsättning af presterlig tjenst vid krigsmakten, utländsk beskickning, fängelse eller hospital lände till efterrättelse hvad Konungen förordnar.

2. Med tillsättning af presterlig tjenst, som vid sjukhus eller ock vid bruk, fabrik eller annat verk må vara inrättad eller med Konungens tillstånd inrättas, gånge efter hvad om tillsättning af hvar särskild sådan tjenst vederbörligen stadgas.

§ 46.

1. Denna förordning skall till efterrättelse gälla från och med den 1 Januari 1880.

2. Med tillsättande af presterlig tjenst, som då är till ansökning kungjord, bör förfaras efter hittills gällande lag.

3. En hvar som, då denna förordning träder i tillämpning, är, utöfver hvad i förordningen stadgas, berättigad att för befordran till presterlig tjenst räkna tjenstår, eller att utan förslag hos Konungen söka regala pastorat, skall för sin person vid den rätt bibehållas, sådan den honom efter dittills gällande stadganden tillkom.

2) att den Kongl. propositionen, i hvad den innefattar förslag till förordning angående förbrytelse af

prest och om laga domstol i sådana mål samt förslag till förordning angående tillägg till 25 kap. Strafflagen, måtte af Riksdagen bifallas; och

3) att Herr A. P. Linds föreliggande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 Februari 1879.

På Utskottets vägnar:

E. THOMASSON.

Reservationer:

af Herrar *Thomasson*, *Sjöbring* och *Torpadie*, som ansett Kongl. Maj:ts förslag hafva bort af Utskottet oförändradt tillstyrkas, till förekommande deraf, att hela den så väl behöfliga reformen af det presterliga befordringsväsendet måtte komma att till en obestämd framtid undanskjutas;

af Herrar *Lindgren* och Grefve *Mörner*, som förklarar sig anse ofvervägande skäl tala för bifall till Kongl. Maj:ts förslag utan någon ändring;

af Herr *Ribbing*, med hvilken Herrar *Magnus Jonsson*, *Smedberg* och *Gunnar Eriksson* instämt: »Vid Utskottets föreliggande betänkande anholder jag att få anmäla reservation mot Utskottets beslut att, med tillstyrkan af godkännande af § 26 mom. 1 oförändradt, förorda, att i församlingar på landet vid prestval å ena sidan rösträtt för annat beskattningsföremål än fastighet ej får utöfvas för mer än en femtedel af det röstetal, som enligt röstgrund på kyrkostämma skall gälla; å den andra, att det föreslagna röstmaximum af en femtiondedel af församlingens hela röstetal på kyrkostämma endast skulle gälla vid rösträtt för andra beskattningsföremål än fastighet, men icke ega tillämpning äfven på rösträtt för sådan. Genom den förra af dessa tvenne bestämningar reduceras rösträtten för en hop små röstberättigade så betydligt, att densamma, i

förhållande till församlingens röstetal i det hela, blir så godt som betydelselös eller öfvergår till en rätt på papperet blott, ej i verkligheten. Genom den senare bestämningen, eller inskränkningen af stadgandet om röstmaximum till rösträtt för annat än fastighet, qvarstår det anmärkta missförhållandet, af en endas eller några fås afgörande makt vid prestval, med hänsyn till stora fastighetsegare.

Att vid prestval större betydelse och rätt bör tillerkännas personer, mindre olikhet i rösträtt ega rum med hänsyn till olikhet i förmögenhet, inkomst och bevillning, än vid andra val: detta synes mig utgöra en oafvislig följd deraf, att vid sådant val frågan, mindre än vid någon annan på omröstning beroende angelägenhet, vare sig direkte eller indirekte, är om inkomster eller utgifter, under det att förhållandet mellan presten och församlingsmedlemmarne till sin väsentliga betydelse likaväl är ett till sin art rent personligt, som ett för alla lika viktigt. Derföre synes mig bestämmelserna angående rösträtten vid prestval rätteligen alldeles icke böra göras beroende af eller sammanfalla med dem, som må vara gällande i afseende på rösträtt i andra angelägenheter, eller stadganden och förändringar i fråga om kommunal rösträtt i allmänhet innebära anledning eller skäl till desammas införande vid prestval, och tvärtom. Grunden till bestämmingarne är i ena fallet och i det andra icke fullt densamma. Utan att vilja hafva sagdt, att här ofvan antydda, ur prestvals egendomliga betydelse härflytande allmänna fordringar beträffande sättet att bestämma rösträtten vid desamma vore till fullo tillgodosedda, endast man vid dessa val faststälde ett röstmaximum, har jag, med hänsyn till denna frågas ställning för det närvarande och för att så litet som möjligt afvika från hvad som i saken blifvit föreslaget, ansett mig böra inskränka mig till yrkande af ett sådant maximum såsom *allmän* stadga, det vill med andra ord säga till yrkande af utsträckning af den för rösträtt för andra beskattningsföremål än fastighet föreslagna begränsningen, till att gälla äfven för den rösträtt som åtnjutes för fastighet.

Ett ytterligare skäl för mig att på nämnda sätt inskränka och formulera mitt yrkande ligger i den omständighet, att jag för detsamma kan åberopa auktoriteter, hvilkas betydenhet i förevarande ärende icke torde kunna med fog bestridas. Kyrkomötet sjelft — i sin underdåniga skrifvelse af den 6 Oktober 1868 — angifver uttryckligen bland skälen till sin underdåniga anhållan om en revision af de presterliga befordringslagarne för att bereda församlingarne större inflytande vid tillsättningen af deras själasörjare, »ett missförhållande i fråga om den rätt, som tillkommer hvarje särskild församlingsmedlem», hvilket »uppstår i de

konsistoriella pastorat, der en enda eller helt få större egendomsegare kunna vid prestvalet öfverrösta en hel menighet af mindre hemmansegare». Likaledes yttrar kyrkolagskomitén med afseende på citerade »af kyrkomötet anförda missförhållande», att »komitén icke vill bestrida, att i särskilda fall fastställandet af ett i visst förhållande till församlingens hela röstetal bestämdt röstmaximum, som för en och samma röstegare finge vid prestval i landsförsamling beräknas, kan visa sig vara af behof påkalladt»; och det skäl, komitén anförer för, att den likväl härutinnan ej föreslagit någon laga bestämning, består i en hänvisning på en framtida »lösning» af frågan om begränsning af den kommunala rösträtten i allmänhet. Hvarföre denna hänvisning för mig ej eger afgörande giltighet, är redan ofvan nämndt. Här skall jag blott tillåta mig den erinran, att då komitén till sagda skäl fogar den anmärkning, att den af komitén föreslagna bestämningen för rösträtt vid prestval (nemligen rösträtten vid kyrkostämma) skall, i de flesta fall, väsentligen inskränka möjligheten för en enda eller ett mindre antal större jordegare att öfverrösta en hel menighet, enär numera af de större jordegardomarne betydande områden finnas upplåtna åt landtbor eller arrendatorer; så ligga mot denna erinran tvenne befogade påminnelser nära för handen. Dels händer, likaväl som att stycken af egendommar upplåtas till brukning åt flere, också att det hela utarrenderas åt en, i hvilket fall förhållandet med rösträtten blir detsamma, som om den utöfvades af egendomsegaren sjelf, endast med den olikhet, att denne sistnämnde sannolikt har ett större intresse för en lycklig utgång af valet, än den vid egendomen mindre varaktigt fästade arrendatorn. Dels är ej att förbise, att, då landtbor eller arrendatorer vid en egendom i anseende till sjelfva fortfaron af sin ställning såsom sådana äro beroende af egaren, det kan ligga ganska nära för handen, att beroendet äfven i fråga om prestval kan af egaren göras gällande. I bådaddera fallet blir det ifrågavarande korrektivet mot rösternas för stora koncentrerande på en eller några få händer endast illusoriskt. — Slutligen anser jag mig ej böra lemna oanmärkt, att äfven på sistlidet kyrkomöte flera röster, äfven af presterliga ledamöter och bland dessa en af svenska kyrkans främste vårdare, höjdes för bestämmande af ett röstmaximum äfven för egare af jordegendom.

Enligt min tanke skulle § 26 mom. 1 lämpligen kunna erhålla följande lydelse:

Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gälle vid valet i afseende på röstberäk-

ning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person hvad för kyrkostämma är stadgadt; dock med den jemkning i församling å landet, att icke någon må med rösträtt i valet deltaga för större röstetal, än som motsvarar en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Uppkommer vid den beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.»

af Herr *Lothigius*;

af Herr *Anders Persson*, med hvilken Herr *Svensén* instämt: »Emot Utskottets förslag i 26 § 1 mom. får jag härmed annåla min reservation.

I förbigående kan jag icke underlåta att anmärka, att det förefallit mig något underligt, att man vid utarbetandet af förslag till förändrade stadganden angående rösträtt vid prestval icke gjort samma förslag tillämpligt för så väl stad som landsbygd, utan att man äfven härutinnan skall hafva särskilda undantagslagar. Medan man ansett behöfligt för åstadkommande af lagen, för så vidt den rör landet, stadga icke allenast sammanstående beslut inom Riksdagens båda Kamrar och Kongl. Maj:ts nådiga bifall, utan jemväl Kyrkomötets beslut, har man, för så vidt samma rör stad, endast ansett nödigt föreskrifva kyrkostämmas beslut och ena statsmaktens bifall. — Måhända kunde detta vara tillräckligt för att bryta stafven öfver förslaget; men härtill torde dock kunna läggas äfven andra skäl.

Kyrkomötets i underdånig skrifvelse den 6 Oktober 1868 uttalade åsigt derom, att »församlingarne erhöles större inflytande vid tillsättningen af sina själasörjare än dem för närvarande tillkomme, och att den olikhet, som i detta afseende nu förefunnes, blefve, så vidt ske kunde, undanröjd», synes mig i föreliggande förslag icke hafva blifvit tillbörligen beaktad. Begränsning af rösträtten är visserligen gjord, men enligt min åsigt ingalunda på principer, som kunna vara antagliga. Så synes mig begränsningen af icke jordbruksfyrkar vara allt för långt utdragen i afseende å de mindre bevillningsgifvarne. En sådan med 400 kronors inkomst, som alltså innehar 10 fyrkar, har man erbjudit 2 röster. Hvad »inflytande» dylika församlingsmedlemmar skola komma att utöfva vid valen af själasörjare blifver, enligt min mening, lika med intet, och vill man icke lemna dem större rösträttighet, hade det måhända varit klokare att helt och hållet utesluta dem från en rättighet, som endast kan finnas kvar på papperet, men alldeles icke existerar i verkligheten. — Man skall otvifvelaktigt svara mig, att nämnde församlingsmedlem icke nu, enligt gällande lag, eger någon rösträtt alls, och

att den rösträtt han enligt förslaget skulle få dock alltid är *någon*; men härfpå svarar jag, att denna skenbara rätt icke, enligt min åsigt, på långt när uppväger det missnöje och den osämja, som församlingsmedlemmar emellan skulle uppstå i följd deraf, att icke rösträtten för fastighet blifvit i ringaste mån begränsad.

Sist nämnda omständighet — den att fyrktalet för fast egendom icke blifvit begränsad — synes mig icke heller rimlig. Missnöjet med nuvarande rösträttighet, som väl hufvudsakligen är att finna derutinnan, att *dels* allt för många af församlingens medlemmar äro uteslutna från, och *dels* att egendom — d. v. s. döda ting — fått allt för mycket utöfva inflytande vid prestval, kvarstår — åtminstone det sistnämnda — otvifvelaktigt, enär på många ställen ett högst ringa fåtal och på några ställen en enda egendomsegare kan ensam beherska rösträtten. Hvad som ändock härvid för mig förefallit betänkligast, är att rösträtten icke begränsats för »*annan fastighet*». Denna slags förmögenhet är den, som i regel icke betalar mera till presterskapets aflöning än innehafvaren af fyrktal för »*öfriga beskattningsföremål*», och kan väl icke heller sägas vara synnerligt mera fast än inkomsten för kapital eller arbete. — Då yrkanden om begränsning i den kommunala rösträtten framstälts, har man alltid som skäl för afslag på dylika framställningar framhållit den mening, att skattebidraget bör motsvara rösträtten; men i förevarande fall skulle inom de kommuner, der fyrktalet är högre för »*annan fastighet*» än för »*vi mantal satt jord*» — och att sådana kommuner finnas, kan en hvar, som vill göra sig mödan med att undersöka förhållandet, öfvertyga sig om i »*Bidrag till Sveriges officiella statistik, R) Valstatistik II*» — rösträtten öfverflyttas från dem, som till allra väsentligaste delen aflöna presterskapet, och på dem, som till i fråga varande aflöning endast högst obetydligt bidraga.

Äfven i afseende å »*vi mantal satt jord*» råder i detta afseende en allt för stor oegentlighet. Inom de södra provinserna betala till presterskapets aflöning säteriegarne en ren obetydlighet, ja knappast nämnvärd i förhållande till egarne af öfriga hemman. I Skåne utgår nämnda afgift på grund af Kongl. förordningen den 16 Oktober 1723 på de flesta ställena till 2 kronor 50 öre per mantal, medan ett mantal af icke säterinatur, utan att vara af bättre beskaffenhet än säterihemmanet, betalar från 100 kronor ända till 260 kronor — möjligen i enstaka fall deröfver — per mantal; ja, på sina ställen uppgår presterskapets aflöning ända till omkring 17 gånger bevillningen, och dock skulle enligt förslaget på flere ställen antingen en enda eller ett högst ringa fåtal säteri-

egare hafva valets utgång i sina händer, fastän öfriga hemmansegare och innehafvare nära nog ensamma få bestrida presterskapets aflöning.

Jemväl inom provinsen Halland lära de på säterierna hvilande utskylder till presterskapets aflöning icke uppgå till högre belopp än 2 kronor 50 öre per hemman.

Ett förslag, som, enligt min mening, leder till så uppenbara orimligheter, har jag icke med min röst kunnat förorda. Det har då gällt att framställa något annat, som hade utsigt att inom Utskottet kunna för sig samla pluralitet, men detta har icke lyckats. Icke skulle jag för egen del skygga tillbaka för antagandet af ett förslag, bygdt på personlighetsprincipen, och gerna skulle jag vara med om bifall till Herr Ribbings förslag, om nemligen något sådant hade utsigt att blifva Riksdagens beslut; men då det torde finnas många, som anse den af Herr Ribbing föreslagna begränsningen vara allt för stor, vågar jag härmed till Riksdagens behjertande framlägga ett af mig inom Utskottet framställt förslag, enligt hvilket förevarande 26 § 1 mom. skulle erhålla nedanstående lydelse:

Rösträtt vid prestval tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gälle vid valet i afseende på röstberäkning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person hvad för kyrkostämma är stadgadt; dock med den jemkning i församling å landet, att rösträtt, som tillkommer någon för jordbruksfastighet, icke må utsträckas till högre röstetal än som svarar mot en tiondedel, och för annan fastighet samt öfriga beskattningsföremål icke till högre röstetal än som motsvarar en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Uppkommer vid den beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.»

af Herr *Johannes Jonsson*, som önskat, att ordet »fastighet» i 1 mom. af 26 § i förslaget till förordning angående tillsättning af presterliga tjänster blifvit utbytt mot ordet »jordbruksfastighet».

Rättelse:

sid. 6, rad. 7 nedifr. står: varde läs: vare
